

Міністерство освіти і науки України

Луцький національний технічний університет

(повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет бізнесу та права

(повне найменування факультету)

Кафедра обліку і аудиту

(повне найменування кафедри)

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР»**

**ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ
ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ
ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ**

спеціальність 071Облік і оподаткування

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма «Облік і оподаткування»

(назва освітньої програми)

**Виконав: здобувач вищої освіти
групи ОПм-21
Гіргіль Ольга Валентинівна**

(підпис)

**Керівник:
к.е.н., доцент
Нагірська Катерина Євгеніївна**

(підпис)

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__» _____ 2025 р.

к.е.н., доцент

Гарант освітньої програми:
Жураковська Ірина Володимирівна

(підпис)

Луцьк – 2025 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет бізнесу та права

Кафедра обліку і аудиту

Ступінь вищої освіти: магістр

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

Спеціальність: 071 Облік і оподаткування

Освітня програма: ОП «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ к.е.н., доцент Оксана НУЖНА

«__» _____ 2025 року

З А В Д А Н Н Я НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ГІРГІЛЬ Ользі Валентинівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи Організація обліку і контролю товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі

Керівник роботи: Нагірська Катерина Євгеніївна, к.е.н., доцент,

затверджені наказом закладу вищої освіти від «27» грудня 2024 року № 481/01-02.

2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи 13 грудня 2025 року

3. Вихідні дані до роботи. Нормативно-правові акти з регулювання питань обліку, оподаткування та контролю за темою дослідження, наукова література, посібники, статистичні довідники, первинні і зведені бухгалтерські документи, фінансова і статистична звітність за 2022-2024 роки.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, що потрібно розробити):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ

1.1. Поняття товарних запасів та їх класифікація

1.2. Систематизація наукових праць по темі дослідження

1.3. Правове забезпечення організації обліку і контролю товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ

2.1. Статистична оцінка галузі та оцінка діяльності підприємств оптової торгівлі

2.2. Організація обліку товарних запасів

2.3. Організація контролю товарних запасів

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ

ВИСНОВКИ

5. Перелік графічного матеріалу:

1. Мета, завдання та наукова новизна кваліфікаційної роботи магістра.
2. Товарні запаси в господарській діяльності підприємства, їх роль та значення.
3. Етапи формування інформації про товари в системі обліку та звітності підприємства.
4. Кількість діючих суб'єктів господарювання по КВЕД 46 «Оптова торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами» за 2022-2024 роки.
5. Доходи і витрати ТОВ «РОЛІПС ЗАХІД ТРЕЙД» за 2022-2024 роки.
6. Облікова політика ТОВ «РОЛІПС ЗАХІД ТРЕЙД» щодо обліку товарних запасів.
7. Внутрішній контроль товарних запасів на ТОВ «РОЛІПС ЗАХІД ТРЕЙД».
8. Пропозиції щодо розкриття інформації щодо обліку і контролю товарних запасів в обліковій політиці на прикладі ТОВ «РОЛІПС ЗАХІД ТРЕЙД».
9. Запропонована форма Відомості руху товарних запасів.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1	Нагірська К.Є., доцент		
Розділ 2	Нагірська К.Є., доцент		
Розділ 3	Нагірська К.Є., доцент		
Нормоконтроль	Глучкевич Н.В., доцент		
Консультант з ЕОМ	Нужна О.А., доцент		

7. Дата видачі завдання 19 вересня 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Обґрунтування теми	до 19.09.2024 р.	
2	Огляд літератури із досліджуваної проблеми	до 26.12.2024 р.	
3	Розділ 1	до 06.03.2025 р.	
4	Розділ 2	до 26.06.2025 р.	
5	Розділ 3	до 06.11.2025 р.	
6	Висновки	до 18.11.2025 р.	
7	Формування переліку джерел посилання	до 21.11.2025 р.	
8	Формування додатків	до 25.11.2025 р.	
9	Оформлення ілюстративного матеріалу	до 28.11.2025 р.	
10	Нормоконтроль	до 02.12.2025 р.	
11	Інструментальна перевірка на академічний плагіат	до 09.12.2025 р.	
12	Представлення кваліфікаційної роботи до захисту	до 13.12.2025 р.	

Здобувач вищої освіти

_____ (підпис)

(Гіргіль О.В.)
(прізвище та ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ (підпис)

(Нагірська К.Є.)
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Гіргіль О.В. Організація обліку і контролю товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі. Рукопис.

Кваліфікаційна робота магістра ОП «Облік і оподаткування» спеціальності 071 Облік і оподаткування. Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2025. 83 с.

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, переліку джерел посилання та додатків.

У першому розділі досліджено поняття товарних запасів та їх класифікацію, систематизовано наукові праці по темі дослідження, охарактеризовано правове забезпечення організації обліку і контролю товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі.

У другому розділі проведено статистичну оцінку галузі та діяльності підприємств оптової торгівлі, надано характеристику організації обліку і контролю товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі.

У третьому розділі подано напрями вдосконалення організації обліку й контролю товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі в частині розширення інформації щодо обліку і контролю товарних запасів в обліковій політиці, інвентаризації запасів, зведеного та аналітичного обліку.

Основний зміст роботи викладено на 69 сторінках. Робота містить 18 таблиць, 21 рисунок, перелік джерел посилання із 62 найменувань та 2 додатки.

Результати розробок можуть бути застосовані в практичній діяльності підприємства.

Ключові слова: товарні запаси, собівартість, облік, контроль, інвентаризація, підприємства оптової торгівлі.

ANNOTATION

Hirhil O.V. Organization of accounting and control of inventories at wholesale enterprises. Manuscript.

Master's qualification work of EP «Accounting and Taxation» specialty 071 Accounting and Taxation. Lutsk National Technical University. Lutsk, 2025. 83 p.

The qualification work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of reference sources and appendices.

In the first section, examines the concept of inventories and their classification, systematizes scientific works on the research topic, and describes the legal framework for organizing accounting and control of inventories at wholesale trade enterprises.

In the second section, provides a statistical assessment of the industry and the activities of wholesale trade enterprises, and describes the organization of accounting and control of inventories at wholesale trade enterprises.

The third section, presents directions for improving the organization of inventory accounting and control at wholesale trade enterprises in terms of expanding information on inventory accounting and control in accounting policy, inventory taking, consolidated and analytical accounting.

The main content of the work is presented on page 69. The work contains 18 tables, 21 figures, a list of reference sources with 62 titles and 2 appendices.

The results of the development can be applied in the practical activities of the enterprise.

Keywords: inventory, cost price, accounting, control, inventory taking, wholesale trade enterprises.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ДССУ – Державна служба статистики України

КВЕД – Класифікація видів економічної діяльності

МСБО – Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку

НП(С)БО – Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку

ПДВ – Податок на додану вартість

ПДФО – Податок з доходів фізичних осіб

ПКУ – Податковий кодекс України

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ	12
1.1. Поняття товарних запасів та їх класифікація	12
1.2. Систематизація наукових праць по темі дослідження	18
1.3. Правове забезпечення організації обліку і контролю товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі	26
Висновки до розділу 1	32
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ	34
2.1. Статистична оцінка галузі та оцінка діяльності підприємств оптової торгівлі	34
2.2. Організація обліку товарних запасів	49
2.3. Організація контролю товарних запасів	54
Висновки до розділу 2	58
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ	60
Висновки до розділу 3	65
ВИСНОВКИ	66
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ	70
ДОДАТКИ	77

ВСТУП

Актуальність теми. Товарні запаси є основою оборотних активів підприємств оптової торгівлі. Сьогодні, підприємства що займаються торгівельною діяльністю, все більше використовують сучасні технології продажу, інформаційні та логістичні системи надають покупцям широкий спектр супутніх послуг. Крім того, підвищення рентабельності торгівельних підприємств вимагає ефективного управління товарними запасами, інформаційним забезпеченням якого є дані бухгалтерського обліку і звітності. Належна організація обліку і контролю товарних запасів сприяє ефективному управлінню, аналізу та контролю товарних запасів та оборотних активів в цілому.

Проблемні питання теоретичних, методичних та практичних аспектів організації обліку й контролю товарних запасів досліджували у наукових та дисертаційних працях Степаненко О.І., Гужавіна І.В., Хоменко Н.В., Карпенко О.В., Верига Ю.А., Дожланський А.М., Дерій І.С., Кудирко О.М., Піддубна Н.М., Олініченко К.С., Крещенко О.В., Ромащенко О.С., Бровко О.Т., Пристемський О.С., Подмешальська Ю.В., Дробязко С.І., Полянська О.А., Чабанюк О.М., Кучанський О.В., Садовська І.Б., Нагірська К.Є., Тлущкевич Н.В., Воронко Р. М., Амалян А.В., Носач Н.М. та інші.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота магістра виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри обліку і аудиту за темою: «Інформаційний базис обґрунтування управлінських рішень: теорія, методика, практика (№ д/р: 0123U101275, 2023-2025 рр.).

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є вивчення та обґрунтування теоретичних й методичних положень та надання практичних рекомендацій по вдосконаленню організації обліку і контролю товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі.

Завдання кваліфікаційної роботи магістра:

- систематизувати наукові праці з організації обліку і контролю товарних запасів щодо їх поняття і класифікації;
- охарактеризувати правове забезпечення організації обліку і контролю товарних запасів;
- надати статистичну оцінку діяльності підприємств оптової торгівлі України;
- провести аналіз діяльності об'єкта дослідження;
- охарактеризувати галузеві особливості організації обліку і контролю товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі;
- надати пропозиції по вдосконаленню організації обліку і контролю товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі.

Об'єктом дослідження є організація обліку і контролю товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні і практичні аспекти організації обліку і контролю товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі.

Методи дослідження. При дослідженні теорії і практики організації обліку і контролю товарних запасів використані методи дослідження, пізнання, індукції та дедукції, аналіз, синтез, узагальнення й порівняння. При оцінці діяльності підприємств оптової торгівлі використані методи аналізу, порівняння, статистичні і математичні методи, графічний метод та інші.

Інформаційною базою дослідження є правові акти України, що регулюють організацію обліку і контролю товарних запасів та діяльність підприємств оптової торгівлі, національні і міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та звітності, положення, інструкції, наукові праці і дисертації, Інтернет-ресурси. Кваліфікаційна робота виконувалася за статистичними даними України та обліку і звітності підприємств оптової торгівлі.

Наукова новизна одержаних результатів: полягає в розробці практичних рекомендацій по вдосконаленню організації обліку і контролю товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі, зокрема:

– удосконалено організацію обліку та контролю товарних запасів, зокрема запропоновано в обліковій політиці підприємств оптової торгівлі розширити інформацію щодо обліку і контролю товарних запасів: порядок розподілу транспортно-заготівельних витрат, метод визначення торгівельної націнки, оцінку на дату балансу, синтетичний та аналітичний облік, форми документів для внутрішньої звітності, внутрішній контроль, інвентаризація запасів; складати графік проведення квартальної та річної інвентаризації;

– удосконалено зведений та аналітичний облік товарних запасів для потреб аналізу і контролю – розроблено форму зведеного документу «Відомість руху товарних запасів» та запропоновано аналітичні рахунки для товарних запасів в розрізі їх груп.

Практичне значення одержаних результатів полягає у впровадженні пропозицій автора у практичну діяльність підприємств оптової торгівлі, що дозволить покращити організацію обліку й контролю товарних запасів. Рекомендації автора використані в практичній діяльності ТОВ «РОЛІПС ЗАХІД ТРЕЙД», про що зазначено у рецензії з підприємства.

Особистий внесок. Кваліфікаційна робота магістра є самостійно виконаним науковим дослідженням. Під час виконання кваліфікаційної роботи магістра було використано інструменти штучного інтелекту для редагування та форматування тексту при здійсненні теоретичних та прикладних досліджень організації обліку і контролю товарних запасів виключно як допоміжний засіб для пошуку ідей, уточнення формулювань та опрацювання літератури. Всі твердження, висновки, результати дослідження, розробки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору та ґрунтуються на власному аналізі, а отримані результати від генеративного ШІ були перевірені на достовірність та відповідність академічній доброчесності.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи магістра. Основні результати дослідження пройшли апробацію на: VII науково-практичній міжнародній конференції молодих науковців, здобувачів освіти «Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування» (м.

Луцьк, 21 листопада 2025р.); XVII Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки» (м. Луцьк, 7 листопада 2025р.).

Публікації. Основні положення кваліфікаційної роботи висвітлено автором у 2 наукових працях: 2 тез доповідей на конференціях.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається із вступу, трьох розділів, висновків, переліку джерел посилання та додатків. Основний зміст роботи викладено на 69 сторінках. Робота містить 18 таблиць, 21 рисунок, перелік джерел посилання із 62 найменувань та 2 додатки.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, мету, завдання, предмет і об'єкт дослідження, наукову новизну та практичне значення результатів дослідження.

У розділі 1 «Теоретичні основи організації обліку і контролю товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі» досліджено поняття товарних запасів та їх класифікацію, систематизовано наукові праці по темі дослідження, охарактеризовано правове забезпечення організації обліку і контролю товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі.

У розділі 2 «Організація обліку і контролю товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі» проведено статистичну оцінку галузі та діяльності підприємств оптової торгівлі, надано характеристику організації обліку і контролю товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі.

У розділі 3 «Напрями вдосконалення організації обліку і контролю товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі» подано напрями вдосконалення організації обліку й контролю товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі в частині розширення інформації щодо обліку і контролю товарних запасів в обліковій політиці, інвентаризації запасів, зведеного та аналітичного обліку.

Висновки узагальнюють результати кваліфікаційної роботи магістра.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ НА ПІДРИЄМСТВАХ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ

1.1. Поняття товарних запасів та їх класифікація

Товарні запаси виступають об'єктом товарних операцій - операцій з купівлі та продажу товарів. «Товарні запаси займають вагоме місце в складі майна суб'єкта господарювання, який займається торговельною діяльністю. Вони забезпечують постійність, безперервність, ритмічність діяльності підприємства, гарантують його економічну безпеку. В свою чергу, це вимагає повної, достовірної інформації про наявність та рух товарних запасів, яку може надати тільки бухгалтерський облік» [1].

В цілому, товарні запаси торговельних підприємств є одним з найважливіших видів його активів. В цілях бухгалтерського обліку і оподаткування поняття «товарні запаси» визначене правовими актами:

- НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: «активи - ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому» [2];

- НП(С)БО 9 «Запаси»: «активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; запаси включають товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу» [3];

- Податковий кодекс України: «матеріальні та нематеріальні активи, у тому числі земельні ділянки, земельні частки (паї), а також цінні папери та деривативи, що використовуються у будь-яких операціях, крім операцій з їх випуску (емісії) та погашення» [4].

Поняття «товарні запаси» є об'єктом дослідження наукових праць щодо проблем обліку, контролю, аналізу та управління товарних запасів у

торгівельній діяльності. Систематизація наукових праць по темі дослідження подана в додатку А. Наукові підходи до суті поняття «товарні запаси» подані в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1. – Економічна суть поняття «товарні запаси»

Автор	Суть
Гужавіна І.В.	«Товарні запаси – це придбані або отримані підприємством товари, призначені для подальшого перепродажу, це оборотні кошти, реалізація яких повинна принести йому прибуток підприємству. Тобто, товарні запаси торговельних підприємств – це товари, які очікують моменту реалізації» [5].
Кудирко О.М., Лобачева І.Ф.	«Товарні запаси це - основний актив, що використовується в рамках товарних операцій підприємств торгівлі» [6].
Дерій І.С.	«Товарні запаси – це складова частина оборотних активів, реалізація яких формує основну частину операційного доходу господарюючого суб'єкту» [7].
Дожланський А.М.	«Товарний запас – це сукупність товарної маси, що знаходиться у сфері обігу і призначена для продажу» [8].
Хоменко Н.В., Карпенко О.В., Верига Ю.А.	«Товарні запаси – це запаси, які створюються продавцем на ринку на випадок циклічного, сезонного або іншого коливання кон'юнктури ринку, з іншого боку це товари, які знаходяться в даний момент у сфері товарного обертання, у дорозі від одного підприємства до іншого, або на складах підприємств- виробників. Товарні запаси – це придбані або отримані підприємством товари, призначені для подальшого перепродажу, це оборотні кошти, реалізація яких повинна принести йому прибуток» [9].
Піддубна Н.М.	«Товарні запаси – матеріальні цінності, які характеризуються рухом та оновленням, із визначеною оцінкою вартості згідно з принципами ринкової економіки, та які наділені комплексом певних властивостей, авансують свою вартість на загальний оборотний капітал шляхом утримання їх підприємством із метою реалізації й задоволення потреб пайовиків та інших споживачів» [10].

Джерела: [5-10].

Отже, товарні запаси в першу чергу призначені для перепродажу. При цьому, у економічній суті є такі аспекти:

- 1) активи, оборотні активи, елемент оборотного капіталу [6; 8];
- 2) товари, товарна маса [5; 8];
- 3) оборотні кошти [5; 9];
- 4) матеріальні цінності, ресурси, запаси [9-10].

Як об'єкт обліку і управління розглядає товарні запаси Степаненко О. «товарні запаси є складовою активів підприємств оптової та роздрібною торгівлі. Їх основна властивість – належність до оборотного капіталу, здатність швидкого перетворення на грошові кошти» [1]. Автор зауважує, що «товари як вид запасів та об'єкт дослідження викликають зацікавленість у багатьох сферах діяльності підприємства: 1) для фінансового менеджменту – це істотна частина оборотних активів; 2) для маркетингу – важливий інструмент впливу на клієнта; 3) для логістичних служб – інструмент оптимізації просторово-часової трансформації матеріальних потоків; 4) для бухгалтерської служби – об'єкт

обліку, який потребує відображення інформації про наявність і рух товарних запасів в системі рахунків обліку, її узагальнення та подання у фінансовій звітності підприємства» [1].

Степаненко О. обґрунтовує значення товарних запасів, їх роль та місце в сферах діяльності суб'єктів господарювання (рисунок 1.1) [1].

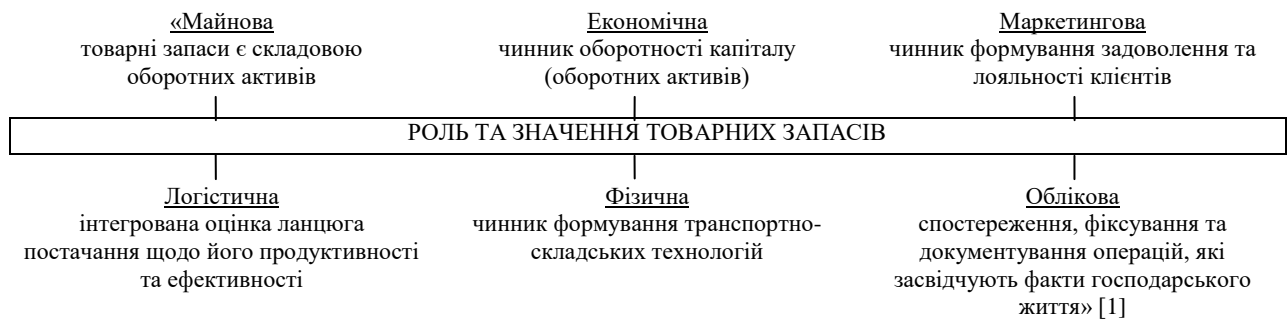


Рисунок 1.1 Товарні запаси в господарській діяльності підприємства, їх роль та значення (Степаненко О.)

Джерело: [1].

Економічна суть товарних запасів для потреб обліку, аналізу, контролю та аудиту дещо відрізняється від потреб економіки та управління. Так, Піддубна Н.М. пропонує розглядати товарні запаси «у трьох аспектах: економічний, обліковий, аналітичний. Обліковий аспект проявляється в тому, що товарні запаси є необхідним компонентом звичайної господарської діяльності торговельного підприємства, які потребують чіткого визнання та відображення в обліку. Економічний аспект зумовлений тим, що товарні запаси виступають формою авансування коштів підприємства в них, тим самим, поступово розкриває аналітичний аспект, з якого випливає їхня здатність забезпечувати кругообіг авансованого у грошовій формі оборотного капіталу» [10].

Разом з тим, Бровко О.Т. «поглиблює характеристики обліково-економічної сутності товарних запасів і виділяє основні риси, що визначають їх сутність та окреслюють необхідність у їх формуванні: 1) товарна маса (кількість товару), яка має матеріальну форму, була придбана в результаті минулих подій та зберігається на підприємстві до моменту реалізації; 2)

ресурси підприємства, реалізація яких є основним джерелом отримання прибутку, що втілює економічні вигоди за звичайних умов господарювання; 3) ідентифіковані активи, що контролюються підприємством, а отже всі права і ризики переходять до покупця» [11].

Крім того, товарним запасам «як обліково-економічній категорії притаманні певні ознаки товарних запасів, які ідентифікують їх в системі обліку та управління» [1]. (рисунок 1.2).

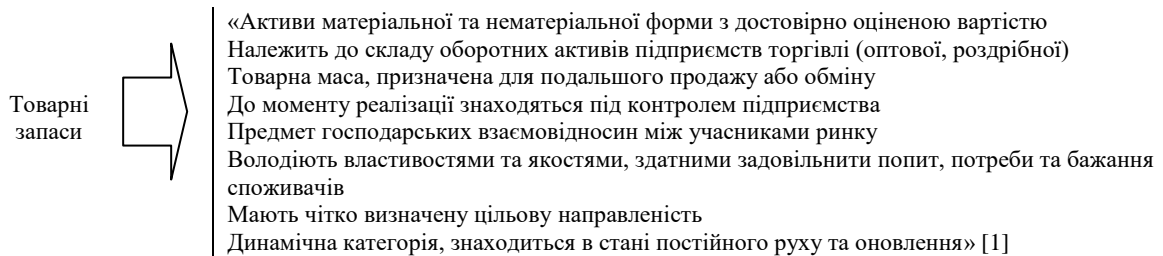


Рисунок 1.2 Обліково-економічні ознаки товарних запасів (Степаненко О.)

Джерело: [1].

«З метою адаптації до реалій сучасного життя понятійно-категоріального апарату, науковці в сфері економіки підприємства, менеджменту розглядають товарні запаси з позиції управлінського підходу» [1]. У своїх дисертаційних дослідженнях поняття «товарні запаси» для управлінських потреб розглядали Ромащенко О.С., Крещенко О.В., Олініченко К.С. (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2. – Економічна суть поняття «товарні запаси» для управлінських потреб

Автор	Суть
Ромащенко О.С.	«Товарні запаси – цілеспрямовано сформована (на певну дату) сукупність товарів споживчого призначення, що придбана для подальшого продажу кінцевим споживачам з метою найбільш повного задоволення попиту та забезпечення ритмічності роботи торгового підприємства, знаходяться на підприємстві до моменту їх реалізації та постійно оновлюються, виступають основою досягнення запланованого обсягу реалізації, і отримання на цій основі підприємницького доходу» [12].
Крещенко О.В.	«Товарні запаси торговельного підприємства – найважливіший об'єкт управління, що постійно оновлюється, у вигляді цілеспрямовано сформованої сукупності товарів споживчого призначення, що придбані для наступного продажу кінцевим споживачам з метою задоволення попиту споживачів (за якістю, об'ємом, ціною та часом) для отримання прибутку» [13].
Олініченко К.С.	«Товарні запаси підприємств роздрібно торгівлі – це цілеспрямована сформована сукупність товарів споживчого призначення, що придбані та утримуються підприємством для подальшого продажу з метою отримання ним доходу (прибутку) та підвищення конкурентоспроможності на споживчому ринку» [14].

Джерела: [12-14].

Отже, для управлінських потреб товарні запаси характеризуються як товари, призначені для продажу і отримання доходу.

У своїх дослідження щодо економічної суті «товарних запасів» Степаненко О. зауважує, що «на сьогодні немає єдиного підходу щодо інтерпретації товарних запасів, одночасно як економічної та облікової категорії. З економічної сторони товарні запаси позначаються як: сукупність товарів споживчого призначення; з облікової – товарна маса, ідентифіковані активи, ресурси підприємства, матеріальні цінності» [1].

Класифікацію товарних запасів у науковій літературі також розглядають з позиції обліку і управління. Систематизувавши підходи до класифікації товарних запасів Гужавіна І.В. пропонує класифікувати товарні запаси для організації обліку та контролю (таблиця 1.3). Таку ж класифікацію товарних запасів розглядають у монографії Кудирко О.М. та інші [15].

Таблиця 1.3. – Класифікація товарних запасів (Гужавіна І.В.)

Ознака	Види
«За місцезнаходженням	«на підприємствах торгівлі; у промисловості; у дорозі
За джерелами виникнення	власні; позикові (залучені) або запаси, які не є власністю підприємства (товари на комісії; одержані в межах договорів комісії (консигнації) поруки та інших цивільно-правових договорів
За ступенем лімітування	нормовані; ненормовані
За строками	запаси на початок періоду; запаси на кінець періоду
За одиницями виміру	абсолютні; відносні
За призначенням	поточного зберігання; сезонного призначення; дострокового завезення; цільові товарні запаси
За ступенем використання	витратні; резервні або буферні
За функціональними типами	матеріальний запас; запаси фізичного розподілу
За видами» [5].	продовольчі; непродовольчі» [5].

Джерело: сформовано на основі [5].

Піддубна Н.М. класифікує товарні запаси в споживчій кооперації з метою «підвищення ефективності облікової інформації, раціональної побудови внутрішнього обліку і контролю для задоволення запитів управління» [10]. Автор для досягнення найбільшого ефекту від застосування класифікації товарних запасів пропонує «застосовувати єдиний методичний підхід до принципів її побудови: істотність, повноту, єдність, ідентифікацію, завершеність» [10] та виділяє такі ознаки класифікації товарних запасів: «регулювання умов поставки; надходження та розміщення; політики

державного регулювання; терміни придатності та реалізації; результати інвентаризації; способи реалізації; можливості контролю та впливу управлінського персоналу; групи покупців за їх відношенням до системи споживчої кооперації» [10].

Степаненко О. наголошує, що «для потреб обліку та фінансової звітності товарні запаси класифікуються як «товари», під якими розуміються матеріальні цінності, що придбані та утримуються для подальшого продажу» [1].

Для управління товарними запасами та менеджменту Крещенко О.В. зауважує, що «класифікаційні ознаки товарних запасів необхідні для ефективного їх управління» [13] і пропонує «не тільки класифікаційні ознаки та види товарних запасів, але й обґрунтовано управлінський результат в разі їх практичного використання» [13] (таблиця 1.4).

Таблиця 1.4. – Класифікація товарних запасів для управлінських потреб
(Крещенко О.В.)

Ознака	Результат
«За економічними параметрами	«Оцінка ступеня стабільності продаж
за параметрами системи регулювання товарних запасів	оцінка ступеня участі підприємства в управлінні товарними запасами
за фізичними властивостями	спеціальні вимоги до зберігання SKV
за фінансовими аспектами	за джерелами фінансування
за параметрами партій надходження	число (кількість) можливих постачальників
за впливом товарних запасів на результати діяльності підприємства» [13].	оцінка рівню потенційної доходності» [13].

Джерело: [13].

Крім того, товарні запаси можуть набувати і різних форм: запаси на складі, в торгівельному залі, в дорозі.

В цілому, за результатами дослідження нами встановлено, що класифікують товарні запаси переважно за їх ідентифікацією та цільовим призначенням (рисунок 1.3).



Рисунок 1.3 Види товарних запасів

Джерело: сформовано автором.

Отже, товарні запаси характеризуються як товари, призначені для продажу і отримання доходу. Види товарних запасів залежать від мети їх ідентифікації та цільового призначення.

1.2. Систематизація наукових праць по темі дослідження

Проблемні аспекти організації обліку і контролю товарних запасів досліджувалися у наукових та дисертаційних працях в різних галузях економіки (додаток А). Так, дослідженням економічної суті та класифікації товарних запасів займалися Гужавіна І.В. [5], Кудирко О.М., Лобачева І.Ф. [6], Дерій І.С. [7], Дожланський А.М. [8], Кудирко О.М. [15], Піддубна Н.М. [10], Бровко О.Т. [11], Хоменко Н.В., Карпенко О.В., Верига Ю.А. [9]. Крім того, наукові праці стосуються особливостей обліку товарних запасів, аналізу товарних запасів та їх внутрішнього контролю, управління товарними запасами та його обліково-аналітичного забезпечення, документальне забезпечення обліку товарних запасів, облікової політики торгівельних підприємств, управлінського обліку товарних запасів.

Досліджуючи товарні запаси як об'єкт обліку та управління Степаненко О. зауважує, що «в процесі обліку товарів виникають інформаційні потоки, які об'єднуються в логічні етапи та рухаються у визначеному порядку» [1]. Автором виділено етапи формування інформації про товари в системі обліку та звітності (рисунок 1.4).

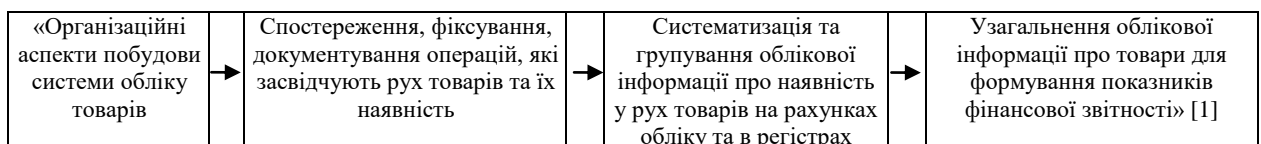


Рисунок 1.4 Етапи формування інформації про товари в системі обліку та звітності підприємства (Степаненко О.)

Джерело: [1].

«На етапі організації побудови системи обліку товарів виконуються такі завдання: 1) узгодження процесу документування операцій, які пов'язані з рухом товарних запасів; 2) класифікація товарних запасів, їх групування для потреб бухгалтерського обліку; 3) визначення елементів облікової політики в частині: визнання, оцінки товарів при придбанні; методів оцінювання товарів при вибутті; порядок обліку та розподілу транспортних витрат, які виникають при придбанні товарів; процедуру переоцінки товарів; 4) встановлення матеріально-відповідальних осіб за збереження товарних запасів» [1].

При дослідженні теоретико-методологічних аспектів обліку товарних операцій Пристемський О.С. та Сакур А.Ж. зауважили, що «велику увагу з обліку товарів і товарних операцій вчені приділили дослідженню основних аспектів організації обліку у сфері торгівлі, документального оформлення торгових операцій, а також особливостям обліку товарних запасів та податковому обліку товарів на підприємстві» [16]. Автори виділили процеси на всіх етапах торговельної діяльності: «комерційні (вивчення та прогнозування споживчого попиту, формування асортименту торгівлі, управління товарними запасами та інші процеси) та виробничі (транспортування та зберігання, упаковка, фасування, сортування)» [16].

Акцентують увагу на важливості облікової політики торговельних підприємств Гілорме Т., Перезова І., Сакур А., Резнік О., Хаустова Є. «у нових умовах ведення торговельної діяльності, враховуючи соціальні, екологічні та економічні фактори, роль інформаційної складової облікової політики є особливо важливою і з кожним днем стає все більш актуальною, адже такі функції управління, як прогнозування та прийняття рішень є суттєво неминучими в умовах зміни зовнішніх чинників» [16-17].

При створенні облікової політики в торговельних підприємствах Шмигель О. пропонує враховувати певні особливості: «1) облік товару (виділяють два способи обліку: за фактичною собівартістю: за собівартістю кожної одиниці; по середній собівартості; за собівартістю перших за часом придбання товарів – метод ФІФО; за обліковими цінами (із застосуванням рахунку 28 і відповідних

субрахунків); 2) транспортні витрати (два види витрат: транспортні витрати при переміщенні товару від постачальників в оптове торговельне підприємство (транспортно-заготівельні витрати); транспортні витрати при переміщенні товару від оптового торговельного підприємства до покупця (витрати на продаж); 3) перехід права власності на реалізовані товари; 4) форми первинної облікової документації при реалізації товарів» [18]. Разом з тим, автори зауважують на тому, що «у торговельних підприємств є право вибору способу обліку товарів, який в обов'язковому порядку повинен бути відображений в її обліковій політиці» [18].

Подмешальська Ю.В. та Парнюк О.В. пропонують для торговельних підприємств основні «елементи облікової політики товарних запасів, які необхідно обов'язково відображати в Наказі про облікову політику: робочий план рахунків, форма бухгалтерського обліку, документальне забезпечення бухгалтерського, управлінського обліку, порядок документообігу, оцінка товарних запасів, порядок визначення торговельної націнки, порядок обліку транспортних витрат, порядок переоцінки товарних запасів, порядок проведення інвентаризації, порядок проведення інвентаризації, порядок відшкодування завданих збитків та нестач» [19]. Також увагу приділили і документуванню операцій з товарними запасами і запропонували форми первинних документів та складові процесу документування операцій з товарними запасами (рисунок 1.5).

Крім того, Подмешальська Ю.В. та Парнюк О.В. рекомендують документування операцій з товарними запасами формувати за ознаками, а саме «класифікувати документи відповідно до етапів, пов'язаних з рухом та обліком товарних запасів: надходження товарних запасів на склад; надходження товарних запасів у торговельну мережу; внутрішнє переміщення товарних запасів; реалізація товарних запасів; переоцінка товарних запасів; інвентаризація товарних запасів; визначення залишків товарних запасів на кінець звітного періоду; надання інформації про товарні запаси управлінському персоналу; складання фінансової звітності. Відповідно до кожної

запропонованої групи встановлюється необхідний перелік документів типової форми або власно розроблених» [19].

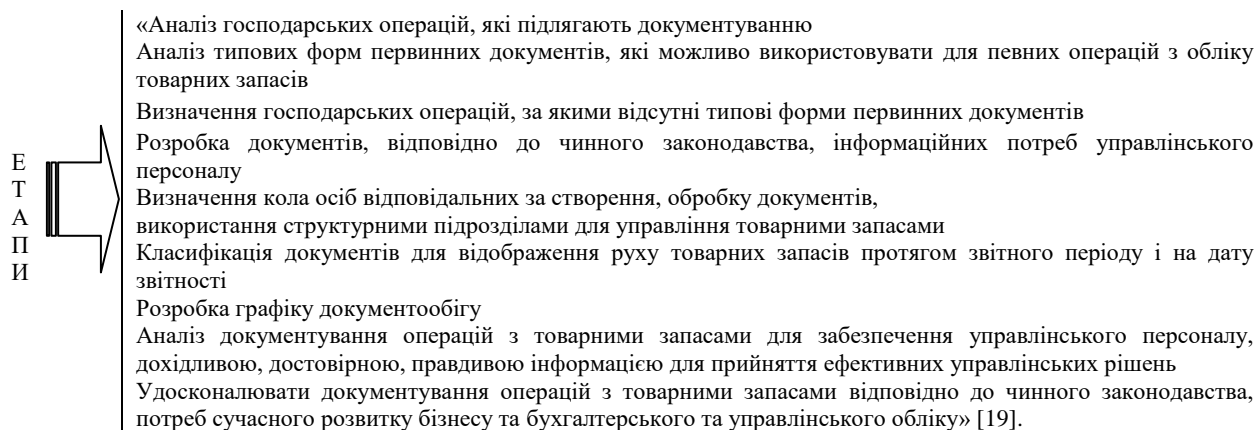


Рисунок 1.5 Етапи формування інформації про товари в системі обліку та звітності підприємства (Подмешальська Ю.В. та Парнюк О.В.)

Джерело: [19].

Проблемні питання методичних аспектів обліку товарних запасів розглядає Дробязко С.І., який зауважує, що «вибір оптимального способу оцінювання товарних запасів є важливою передумовою в організації облікового процесу таких активів, оскільки він має вплив на точність фінансових результатів торговельного підприємства та обсяг його прибутку й витрат. Національні методичні аспекти облікового процесу товарних запасів є майже уніфікованими до міжнародних, проте і нині наявні неврегульовані відмінності, які створили неузгодженість в законодавчих актах та ускладнюють провадження облікової роботи такої ділянки» [20].

Проблеми внутрішнього контролю товарних запасів досліджували Воронко Р.М., Редченко К.І., Бурдик О.Ю., які запропонували внутрішній контроль торговельного підприємства поділити на «контроль внутрішньогосподарського спрямування та контроль управлінського спрямування. Внутрішньогосподарський контроль зосереджений на спостереженні за рухом товарних запасів на підприємстві, оскільки своєчасне і правильне оприбуткування та реалізація товарів, схоронність їх у місцях зберігання сприяють ефективній діяльності підприємства. Внутрішній контроль

управлінського спрямування визначено як дії, спрямовані на зменшення витрат на управління господарськими процесами торговельного підприємства» [21]. Автори обґрунтовують правильну організацію внутрішнього контролю, і «виходячи зі стратегії розвитку торговельних підприємств виокремлюють певні завдання внутрішнього контролю за його видами:

1. Внутрішньогосподарського спрямування – завдання: перевірка своєчасності, повноти і якості отримання товарів від постачальників; спостереження за рухом товарів на підприємстві; контроль реалізації товарних запасів та дотримання встановлених термінів відвантаження; здійснення заходів із збереження товарних запасів торговельного підприємства;

2. Управлінського спрямування – завдання: зменшення витрат, пов'язаних із товарними запасами (замовленням, закупівлею та зберіганням); повнота, своєчасність та достовірність збору інформації, необхідної для складання бюджетів; контроль діяльності центрів відповідальності» [21].

Приділяє увагу принципам контролю за товарними запасами підприємства Пристемський О.С. «управління товарними запасами неможливе без проведення їх обліку, контролю та аналізу, оскільки в процесі обліково-аналітичної діяльності формується методична та інформаційна база, що необхідно для прийняття відповідних управлінських рішень. Управління товарними запасами передбачає жорсткий контроль за їх зберіганням, переміщенням та запобіганням втрат від пошкоджень, псування тощо» [22]. Пристемський О.С. визначає інвентаризацію «найважливішим засобом і методом як внутрішнього, так і зовнішнього контролю за товарними запасами» [22].

Питаннями внутрішнього контролю логістичних витрат, його організації та комплаєнс-контролю логістичної діяльності займалися Садовська І., Нагірська К., Тлучкевич Н., які пропонують «можливості впровадження на торгівельних підприємствах комплаєнс-контролю та безперервного моніторингу в розрізі ланок логістичного ланцюга постачання» [23]. Авторами проведена оцінка «елементів системи внутрішнього контролю торговельного підприємства з

метою виявлення ризикових і найбільш вразливих логістичних бізнес-процесів» [23].

Колектив авторів Кудирко О.М. та інші у монографії «Обліково-аналітичне забезпечення в системі управління товарними операціями підприємства» запропонували «комплексний пакет документів, що забезпечить правильне оформлення факту здійснення господарських операцій, пов'язаних із рухом товарних запасів, методи нормування товарів, що забезпечить їх постійне оновлення, обґрунтували необхідність проведення якісного та економічного аналізу закуплених товарів, що дозволить зменшити втрати запасів й підвищити результативність від їх реалізації» [15].

Все частіше у наукових працях увагу звертають на управлінський облік товарних запасів і їх управління в цілому.

Для організації управлінського обліку на підприємствах роздрібною торгівлі Кучанський О.В. запропонував «методичне забезпечення організації управлінського обліку за інформаційними напрямками» [24], а одним із напрямів виділив саме аналіз оборотності товарних запасів «для виявлення закономірності між рівнем запасів і продажем, визначення оптимального рівня товарних залишків для забезпечення очікуваного рівня продажу, для прийняття управлінських рішень з ціноутворення, маркетингу, управління товарними залишками» [24].

У торговельній діяльності «основне направлення управлінського обліку є складання кошторисів витрат, своєчасне виявлення відхилень від кошторисів, систематичний аналіз руху запасів (товарів) та прийняття управлінських рішень на підставі оцінки витрат. Крім того, управлінський облік виконує функції контролю, організації, мотивації та планування» [22; 25-26].

Зауважують на аналітичності облікової інформації щодо товарних запасів та раціональності і обґрунтованості економічного аналізу Сакурн А. та Пристемський О.: «аналіз товарних операцій дає змогу прогнозувати показники економічної ефективності підприємства та планувати його подальшу діяльність. Виявлено, що для забезпечення управління бізнес-процесів торгівлі необхідна

нова модель обґрунтування інформації, яка разом з адекватним представленням економічних явищ забезпечить усіх менеджерів необхідним матеріалом у найбільш зручній формі для ефективного прийняття рішень. У сучасних умовах такою системою є управлінський облік, який функціонує як інформаційна база управління» [16; 27].

Полянська О.А., Чабанюк О.М., Кондрич С.В. досліджуючи управлінський облік товарних запасів для прогнозування та планування «обґрунтовують доцільність використання евристичних методів, а саме теорії нечітких множин. Для управління товарними запасами запропоновано методіку визначення оптимальної величини товарних запасів підприємства гуртової торгівлі, що передбачає проведення ABC та XYZ-аналізу товарних позицій підприємства, аналізу фізичних та фінансових можливостей формування товарних запасів, оптимізацію витрат на придбання та зберігання запасів і, як наслідок, вибір оптимальної системи управління товарними запасами. Узагальнено теоретичні та практичні аспекти методу управління товарними запасами в залежності від обсягу придбання та реалізації кожного товару (ABC) та застосування аналізу непередбачуваності або безперервності чи дискретної сталості реалізації товару (XYZ)» [28]. Крім того, авторами пропонується «Відомість обліку товарів транзитом», у якій обліковуються показники як вартісно-кількісні (ціни на товар, кількість придбання та відпуску), так і аналітичні (група, до якої належить товар та найменування товару, найменування постачальника та покупця, прізвище відповідального за здійснення операції менеджера). Для ефективної роботи економічно найвигіднішої системи «точно, своєчасно», запропоновано в управлінському обліку ввести поняття «віртуальні товари». Облік «віртуальних товарів» буде здійснюватися на основі виставлених та отриманих замовлень, рахунків, підписаних угод і навіть не підтверджених документально намірів менеджерів щодо закупівлі та продажу товарів підприємства. Для того щоб менеджери могли орієнтуватися в тому, що чекає на них завтра (виконання додаткового замовлення або ж про потребу в

закупівлі додаткової партії товару), запропоновано вести «Відомість обліку руху товарів на віртуальному складі» [28].

Важливим завданням облікової політики в частині товарних запасів Гужавіна І.В. вважає ефективне управління запасами. Так, для оптимізації організації обліку запасів автор пропонує налагоджувати раціональну «організацію складського господарства (склади повинні бути оснащені відповідними приладами (стелажами, полицями, коробками), та іншими необхідними приладами. Запаси на складах повинні розміщуватися по секціями, а всередині останніх - за окремими групами і типами, сортами, розмірами (на полицях, в штабелі, стелажах, засіках тощо), щоб можна було швидко їх прийняти, видати й перевірити наявність. Склади повинні бути повною мірою забезпечені вимірювальними приладами і мірної тарою» [5]. Також для оптимізації розміру товарних запасів Гужавіна І.В. пропонує використовувати на практиці моделі: «модель економічно обґрунтованого розміру замовлення (EOQ model)» і «Система ABC» [5] (таблиця 1.5).

Таблиця 1.4. – Моделі управління товарними запасами (Гужавіна І.В.)

Модель EOQ	Система ABC
«Розрахунковий механізм моделі EOQ заснований на мінімізації сукупних операційних витрат із закупівлі та зберігання запасів на підприємстві, при цьому операційні витрати попередньо поділяються на дві групи: $\frac{3}{4}$ сума витрат з розміщення замовлень (які включають витрати по транспортуванню і прийманню товарів), $\frac{1}{4}$ сума витрат на зберігання товарів на складі. Основним завданням таких контролюючих систем, які є складовою частиною загального контролювання коштів підприємства, є своєчасне розміщення замовлень на поповнення запасів і залучення в господарський оборот зайво сформованих їх видів» [5].	«Суть цієї контролюючої системи полягає в поділі всієї сукупності запасів товарно-матеріальних цінностей на три категорії виходячи з їх вартості, обсягу і частоти витрачання, негативних наслідків їх нестачі для ходу операційної діяльності та фінансових результатів. У категорію «А» включають найбільш дорогі види запасів із тривалим циклом замовлення, які вимагають постійного моніторингу у зв'язку з серйозністю фінансових наслідків, спричинених їх недоліком. Частота завезення цієї категорії запасів визначається, як правило, на основі «Моделі EOQ». Коло конкретних товарно-матеріальних цінностей, що входять у категорію «А», звичайно обмежений і вимагає щотижневого контролю. У категорію «В» включають товарно-матеріальні цінності, що мають меншу значимість у забезпеченні безперервного операційного процесу і формуванні кінцевих результатів фінансової діяльності. Запаси цієї групи контролюються зазвичай один раз на місяць. Це паливо та сировина підприємства. У категорію «С» включають всі інші товарно-матеріальні цінності з низькою вартістю, що не грають значущої ролі у формуванні кінцевих фінансових результатів. Обсяг закупівель таких цінностей може бути досить великим, тому контроль за їх рухом здійснюється з періодичністю один раз на квартал. Таким чином, основний контроль запасів за системою «ABC» концентрується на найбільш важливій їх категорії з позицій забезпечення безперервності операційної діяльності підприємства і формування кінцевих фінансових результатів» [5].

Джерело: [5].

На основі систематизації дисертаційних досліджень по темі дослідження [10-14; 29-30] (додаток А) можемо зауважити, що питаннями обліку, аналізу, контролю та аудиту товарних запасів займалися Піддубна Н.М., Бровко О.Т.,

Носач Н.М., Амалян А.В. [10; 11; 13; 29-30] та інші. Проблемні питання управління товарних запасів досліджували Олініченко К.С., Ромащенко О.С., Крещенко О.В., [12-14] та інші.

У закордонних працях звертають увагу на проблеми експорту товарів та встановлення торгівельних націнок і їх вплив на цінову політику. Проблемні питання застосування торгівельних націнок в Китаї досліджує Yanfen Wang «вища націнка зазвичай означає сильнішу цінову силу на ринку та вищу продуктивність фірми, тоді як фірми з вищою продуктивністю обирають експорт, а це означає, що націнка експортних фірм має бути вищою» [31]. Міжнародну торгівлю та вплив експорту товарів на участь у глобальних ціноваих групах країн, що розвиваються досліджує Kalsoom Rafique [32].

Наукові підходи до класифікації товарних запасів розглянуті нами у праці [33].

Отже, переважно наукові дослідження стосуються обліку, аналізу, контролю товарних запасів та управління ними. Крім того, наукова новизна стосується удосконалення класифікації товарних запасів, відображення їх в обліку і звітності, облікової політики щодо товарних запасів, а також формування облікової інформації для потреб управління та контролю.

1.3. Правове забезпечення організації обліку і контролю товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі

Правове регулювання організації обліку і контролю товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі визначає порядок організації, обліку, контролю та оподаткування руху товарів і включає: Цивільний кодекс України [34], Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [35], НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2], МСБО 1 «Подання фінансової звітності» [36], НП(С)БО 9 «Запаси» [3], МСБО 2 «Запаси» [37], НП(С)БО 15 «Дохід» [38], НП(С)БО 16 «Витрати» [39], Податковий кодекс [4],

постанови [40], методичні рекомендації [41-44], положення й інструкції [45-48] та інші акти.

Нормативно-правові акти з організації обліку і контролю товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі подані в таблиці 1.5.

Таблиця 1.5. – Нормативно-правові акти з організації обліку і контролю товарних запасів

Назва документу	Характеристика
1	2
Цивільний кодекс України	«Регулюються особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників». За договором купівлі-продажу одна сторона (продавець) передає або зобов'язується передати майно (товар) у власність другій стороні (покупцеві), а покупець приймає або зобов'язується прийняти майно (товар) і сплатити за нього певну грошову суму» [34].
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	«Визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Наводяться терміни, основні принципи обліку та звітності, державне регулювання обліку, вимоги до первинних облікових документів, фінансова звітність» [35].
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	«Визначає мету, склад і принципи складання фінансової звітності та вимоги до визначення і розкриття її елементів. Визначаються зміст і форми фінансової звітності» [2].
Порядок подання фінансової звітності	«Визначає організаційні моменти подання фінансової звітності підприємствами, в яких розкриваються відповідні показники про рух товарів» [40].
Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності	«Визначають розкриття інформації за статтями фінансової звітності» [41].
Податковий кодекс України	«Регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, особливості оподаткування операцій з руху товарних запасів» [4].
НП(С)БО 9 «Запаси»	«Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності. Встановлені загальні методологічні принципи оцінки, обліку та відображення у звітності товарних запасів» [3].
НП(С)БО 15 «Дохід»	«Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкриття у фінансовій звітності. Встановлені загальні вимоги до відображення в обліку і звітності доходів від реалізації товарних запасів» [38].
НП(С)БО 16 «Витрати»	«Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття у фінансовій звітності. Встановлені загальні вимоги до відображення в обліку і звітності собівартості придбаних і реалізованих товарних запасів, витрат обігу» [39].
Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів	«Визначає процеси визнання та оцінки запасів; документальне оформлення операцій руху товарів; облік і контроль наявності та руху запасів в місцях їх зберігання та у виробництві; наводить приклади типових бухгалтерських проведення при обліку товарів» [42].
Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку	«Встановлює порядок створення, прийняття і відображення у бухгалтерському обліку, а також зберігання первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, бухгалтерської та іншої звітності» [45].
Методичні рекомендації про застосування реєстрів бухгалтерського обліку	Визначені «єдині підходи до узагальнення у реєстрах бухгалтерського обліку (крім реєстру позабалансового обліку) методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств і організацій та інших юридичних осіб» [43].

Продовження таблиці 1.5

1	2
План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкція про застосування Плану рахунків	«Встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, визначені рахунки для обліку товарних запасів: 28 «Товари» (281 «Товари на складі»; 282 «Товари в торгівлі»; 283 «Товари на комісії»; 284 «Тара під товарами»; 285 «Торгова націнка»; 286 «Необоротні активи та груп вибуття, утримувані для продажу»), 902 «Собівартість реалізованих товарів», 702 «Дохід від реалізації товарів» [47; 48].
Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань	«Визначає порядок проведення інвентаризації активів і зобов'язань та оформлення її результатів. «Під час інвентаризації активів і зобов'язань перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан, відповідність критеріям визнання і оцінка» [46].
Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства Наказ про облікову політику	«Визначає основні складові, які повинні бути відображені в наказі про облікову політику. Встановлює особливості бухгалтерського обліку товарних запасів індивідуально на окремому підприємстві, зокрема визначення первісної вартості товарних запасів, перелік однорідних груп товарних запасів, порядок включення до витрат підприємства витрат на зберігання товарних запасів, обраний метод списання запасів тощо» [44].

Джерела: [2-4; 34; 35, 38-48].

Порядок оцінки та обліку товарних запасів визначено НП(С)БО 9 «Запаси», відповідно до якого «для цілей бухгалтерського обліку запаси включають товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу» [3].

Згідно НП(С)БО 9 «Запаси» «первісною вартістю товарних запасів, що придбані за плату, є собівартість запасів, яка складається з таких фактичних витрат: суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю) за вирахуванням непрямих податків та знижок, наданих постачальником (продавцем); суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству; транспортно-заготівельні витрати (затрати на заготівлю запасів, оплата тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні роботи і транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування запасів). Сума транспортно-заготівельних витрат, що узагальнюється на окремому субрахунку рахунків обліку запасів, щомісячно розподіляється між сумою залишку запасів на кінець звітної місяця і сумою запасів, що вибули (використані, реалізовані, безоплатно передані тощо) за

звітний місяць; інші витрати, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях. До таких витрат, зокрема, належать прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати підприємства на доопрацювання і підвищення якісно технічних характеристик запасів» [3].

Разом з тим, при продажі та іншому вибутті товарних запасів «оцінка їх здійснюється за одним з таких методів: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів, середньозваженої собівартості, собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО), нормативних затрат, ціни продажу» [3].

На підприємствах торгівлі згідно НП(С)БО 9 «Запаси» застосовують оцінку за цінами продажу, що передбачає «застосування середнього проценту торговельної націнки товарів. Цей метод можуть застосовувати (якщо інші методи оцінки вибуття запасів не виправдані) підприємства, що мають значну і змінну номенклатуру товарів з приблизно однаковим рівнем торговельної націнки. Собівартість реалізованих товарів визначається як різниця між продажною (роздрібною) вартістю реалізованих товарів і сумою торговельної націнки на ці товари. Сума торговельної націнки на реалізовані товари визначається як добуток продажною (роздрібною) вартості реалізованих товарів і середнього відсотку торговельної націнки. Середній відсоток торговельної націнки визначається діленням суми залишку торговельних націнок на початок звітного місяця і торговельних націнок у продажній вартості одержаних у звітному місяці товарів на суму продажною (роздрібною) вартості залишку товарів на початок звітного місяця та продажною (роздрібною) вартості одержаних у звітному місяці товарів» [3].

Згідно НП(С)БО 15 «Дохід» «дохід (виручка) від реалізації товарів – це «загальний дохід (виручка) від реалізації товарів без вирахування наданих знижок, повернення раніше проданих товарів та непрямих податків і зборів (податку на додану вартість, акцизного збору тощо)» [38]. «Дохід (виручка) від реалізації товарів визнається в разі наявності всіх наведених нижче умов:

покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на товар; підприємство не здійснює надалі управління та контроль за реалізованими товарами; сума доходу (виручка) може бути достовірно визначена; є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод підприємства, а витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені» [38].

Відповідно до НП(С)БО 16 «Витрати» «собівартість реалізованих товарів визначається за НП(С)БО 9»Запаси»: «витрати торговельних підприємств утворюють витрати обігу (витрати звітного періоду), які обліковують за видами, статтями і які покривають за рахунок доходів підприємства. Витрати обігу - це виражені у вартісній формі витрати торгових підприємств, пов'язані з купівлею, транспортуванням, збереженням і реалізацією товарів» [39]. Із рухом товарних запасів пов'язані витрати на збут, які згідно НП(С)БО 16 «Витрати» включають «такі витрати, пов'язані з реалізацією (збутом) продукції (товарів, робіт, послуг): витрати пакувальних матеріалів для затарювання готової продукції на складах готової продукції; витрати на ремонт тари; оплата праці та комісійні винагороди продавцям, торговим агентам та працівникам підрозділів, що забезпечують збут; витрати на рекламу та дослідження ринку (маркетинг); витрати на передпродажну підготовку товарів; витрати на відрядження працівників, зайнятих збутом; витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, пов'язаних зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг (операційна оренда, страхування, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, охорона); витрати на транспортування, перевалку і страхування готової продукції (товарів), транспортно-експедиційні та інші послуги, пов'язані з транспортуванням продукції (товарів) відповідно до умов договору (базису) поставки; витрати на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування; витрати на страхування призначеної для подальшої реалізації готової продукції (товарів), що зберігається на складі підприємства; витрати на транспортування готової продукції (товарів) між складами підрозділів (філій,) підприємства; інші витрати, пов'язані зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг» [39].

ПКУ визначає нарахування податків залежно від операцій придбання чи продажу товарних запасів «ПДВ (при придбанні і продажі; податок на прибуток (фінансовий результат від реалізації товарів є об'єктом оподаткування); єдиний податок (оподатковується дохід в грошовій формі від реалізації товарів); мито (при імпорті товарів); акцизний податок (при торгівлі підакцизними товарами); податок на доходи фізичних осіб та військовий збір (якщо підприємство є податковим агентом при придбанні товарів у фізичних осіб)» [4]. Характеристика оподаткування податком на прибуток операцій з руху товарних запасів згідно ПКУ подано в таблиці 1.6.

Таблиця 1.6. – Оподаткування податком на прибуток операцій з руху товарних запасів згідно ПКУ

Норма ПКУ	Характеристика
«Об'єкт оподаткування податком на прибуток - прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які визначені відповідними положеннями податкового кодексу» [4].	«Об'єктом оподаткування є операції платників податку з: а) постачання товарів, місце постачання яких розташоване на митній території України, відповідно до статті 186 цього Кодексу, у тому числі операції з безоплатної передачі та з передачі права власності на об'єкти застави позичальнику (кредитору), на товари, що передаються на умовах товарного кредиту, а також з передачі об'єкта фінансового лізингу у володіння та користування лізингоодержувачу/орендарю; б) постачання послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України, відповідно до статті 186 цього Кодексу; в) ввезення товарів на митну територію України; г) вивезення товарів за межі митної території України (ст.185 ПКУ)» [4].
«Дата виникнення податкових зобов'язань з постачання товарів/послуг - дата, яка припадає на податковий період, протягом якого відбувається будь-яка з подій, що сталася раніше» [4].	а) «дата зарахування коштів від покупця/замовника на рахунок платника податку в банку/небанківському надавачу платіжних послуг як оплата товарів/послуг, що підлягають постачанню, а в разі постачання товарів/послуг, оплата яких здійснюється електронними грошима, – дата зарахування електронних грошей платнику податку як оплата товарів/послуг, що підлягають постачанню, на електронний гаманець, а в разі постачання товарів/послуг за готівку – дата оприбуткування коштів у касі платника податку, а в разі відсутності такої - дата інкасації готівки у банківській установі, що обслуговує платника податку; б) дата відвантаження товарів, а в разі експорту товарів - дата оформлення митної декларації, що засвідчує факт перетинання митного кордону України, оформлена відповідно до вимог митного законодавства, а для послуг – дата оформлення документа, що засвідчує факт постачання послуг платником податку» [4].

Джерело: [4].

Відображення інформації про рух товарних запасів у фінансовій звітності визначено НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2] та

Методичними рекомендаціями щодо заповнення форм фінансової звітності [39]. Згідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» інформація про товари відображається «в Балансі на кінець звітного періоду – в складі запасів; у Звіті про фінансові результати за звітний період – собівартість реалізованих товарів та дохід від реалізації товарів» [2].

Порядок розкриття інформації про товарні запаси у звітності за міжнародними стандартами регулює:

1) МСБО 1 «Подання фінансової звітності» [36]: «запаси поділяють на види відповідно до МСБО 2 «Запаси», такі як товари, основні та допоміжні виробничі матеріали, незавершене виробництво та готова продукція» [37];

2) МСБО 2 «Запаси» [3]: «метою є визначити підхід до обліку запасів. Головним питанням обліку запасів є визначення суми собівартості, яка повинна визнаватися як актив та переноситися на майбутні періоди до моменту визнання відповідних доходів» [37].

Висновки до розділу 1

1. Товарні запаси є одним з найважливіших видів активів торговельних підприємств. В цілях бухгалтерського обліку і оподаткування поняття «товарні запаси» визначене правовими актами. У наукових працях товарні запаси в першу чергу призначені для перепродажу та характеризуються як запаси, матеріальні цінності та оборотні активи. При класифікації товарних запасів у науковій літературі їх розглядають з позиції обліку і управління та форми запасів - запаси на складі, в торговельному залі, в дорозі.

2. Проблемні аспекти організації обліку і контролю товарних запасів досліджувалися у наукових та дисертаційних працях в різних галузях економіки, але найбільше саме в торгівлі. У наукових працях увагу приділяють особливостям обліку товарних запасів, документальному забезпеченню обліку товарних запасів, обліковій політиці торговельних підприємств, управлінському

обліку товарних запасів, управлінню товарними запасами та його обліково-аналітичному забезпеченню, аналізу товарних запасів та їх внутрішньому контролю.

3. Нормативне регулювання організації обліку і контролю товарних запасів включає Цивільний кодекс України, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», Податковий кодекс, НП(С)БО 9 «Запаси», МСБО 2 «Запаси», НП(С)БО 15 «Дохід», НП(С)БО 16 «Витрати» та інші акти. Методику формування в обліку інформації про товарні запаси їх оцінку та розкриття інформації про них у фінансовій звітності регулює НП(С)БО 9 «Запаси». Проведення контролю товарних запасів визначає Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ

2.1. Статистична оцінка галузі та оцінка діяльності підприємств оптової торгівлі

Оптова торгівля відноситься до КВЕД G «Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів», зокрема КВЕД 46 «Оптова торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами». При цьому, діяльність за КВЕД 46 включає діяльність за такими КВЕД: 46.1. Оптова торгівля за винагороду чи на основі контракту; 46.2. Оптова торгівля сільськогосподарською сировиною та живими тваринами; 46.3. Оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами; 46.4. Оптова торгівля товарами господарського призначення; 46.5. Оптова торгівля інформаційним і комунікаційним устаткуванням; 46.6. Оптова торгівля іншими машинами й устаткуванням; 46.7. Інші види спеціалізованої оптової торгівлі; 46.9. Неспеціалізована оптова торгівля [49]. Досліджувані нами підприємства здійснюють діяльність за основним КВЕД 46.49 «Оптова торгівля іншими товарами господарського призначення». Так дослідимо кількість суб'єктів господарювання та обсяги реалізації товарів у оптовій торгівлі в цілому та за КВЕД 46.49.

Оптовою торгівлею в Україні займається значна кількість суб'єктів господарювання (таблиця 2.1), і з роками їх величина збільшується.

В цілому по КВЕД G «Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів» кількість діючих суб'єктів господарювання збільшилася у 2023 році на 53386 од. та у 2024 році на 17988 од. По Україні частка суб'єктів господарювання за КВЕД 46 «Оптова торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами» займає 20,68-

21,54%. У 2023 році їх кількість збільшилася на 19273. та у 2024 році на 1820 од. і станом на 1 січня 2025 року становить 157809 од. (рисунок 2.1).

Таблиця 2.1. - Кількість діючих суб'єктів господарювання за видом економічної діяльності «Оптова торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами» у 2022-2024 роках

Вид діяльності	2022		2023		2024		Відхилення, од.	
	усього, од.	%	усього, од.	%	усього, од.	%	2023/2022	2024/2023
Усього КВЕД G	661158	100,00	714544	100,00	732532	100,00	53386	17988
КВЕД 46 Оптова торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами	136716	20,68	155989	21,83	157809	21,54	19273	1820
КВЕД 46.1 Оптова торгівля за винагороду чи на основі контракту	18278	13,37	19982	12,81	19721	12,50	1704	-261
КВЕД 46.2 Оптова торгівля сільськогосподарською сировиною та живими тваринами	5443	3,98	6626	4,25	6245	3,96	1183	-381
КВЕД 46.3 Оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами	16194	11,84	18482	11,85	19335	12,25	2288	853
КВЕД 46.4 Оптова торгівля товарами господарського призначення	24973	18,27	28219	18,09	29727	18,84	3246	1508
КВЕД 46.49 Оптова торгівля іншими товарами господарського призначення	8448	33,83	9498	33,66	9850	33,13	1050	352
КВЕД 46.5 Оптова торгівля інформаційним і комунікаційним устаткуванням	3379	2,47	3998	2,56	4472	2,83	619	474
КВЕД 46.6 Оптова торгівля іншими машинами й устаткуванням	6762	4,95	7780	4,99	7587	4,81	1018	-193
КВЕД 46.7 Інші види спеціалізованої оптової торгівлі	26068	19,07	29367	18,83	28398	18,00	3299	-969
КВЕД 46.9 Неспеціалізована оптова торгівля	35619	26,05	41535	26,63	42324	26,82	5916	789

Джерело: побудовано на основі [50].

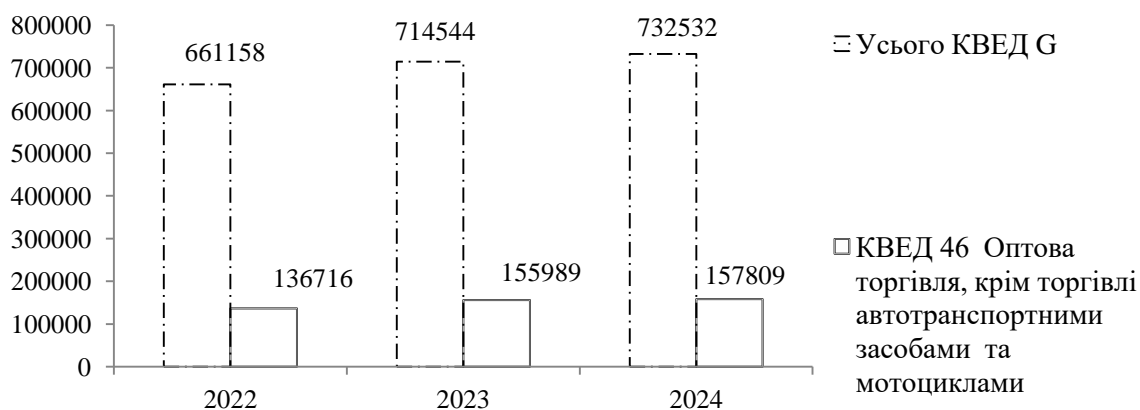


Рисунок 2.1 Кількість діючих суб'єктів господарювання по КВЕД 46 «Оптова торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами» за 2022-2024 роки, од

Джерело: побудовано на основі [50].

В розрізі видів діяльності за КВЕД 46 «Оптова торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами» кількість суб'єктів

господарювання суттєво збільшилася у 2023 році та як збільшувалася так і зменшувалася у 2024 році.

У 2024 році їх кількість зменшилася за КВЕД 46.1 на 261 од., КВЕД 46.2 на 381 од., КВЕД 46.6 на 193 од. та КВЕД 46.7 на 969 од. При цьому, збільшилася кількість суб'єктів господарювання за КВЕД 46.3 на 853 од., КВЕД 46.4 на 1508 од., КВЕД 46.5 на 474 од. та КВЕД 46.9 на 789 од. (рисунок 2.2). За КВЕД 46.49 «Оптова торгівля іншими товарами господарського призначення» їх кількість збільшилася на 352 од.

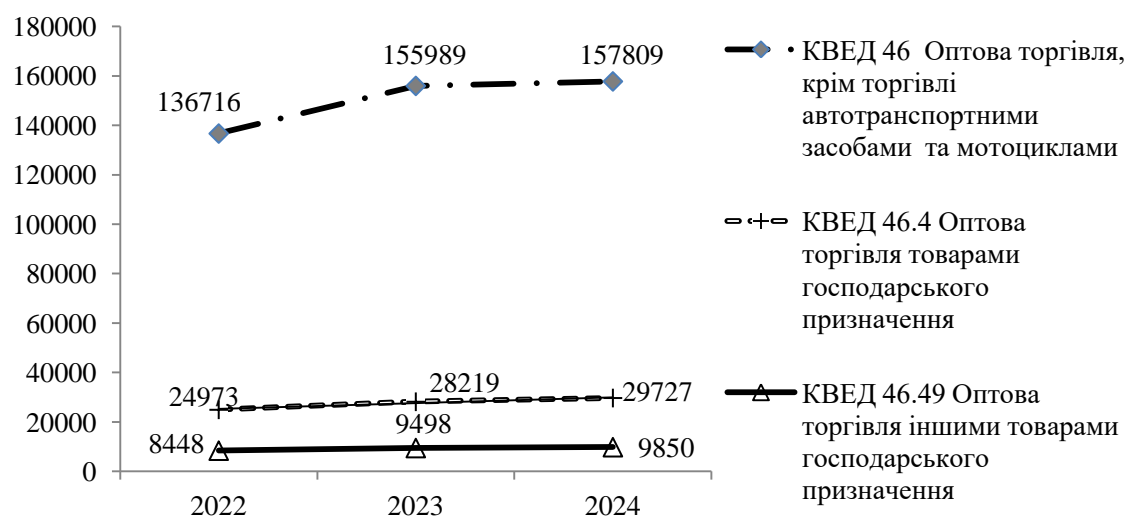


Рисунок 2.2 Кількість діючих суб'єктів господарювання по КВЕД 46.4 «Оптова торгівля товарами господарського призначення» за 2022-2024 роки, од.

Джерело: побудовано на основі [50].

Так, більше 26 % суб'єктів господарювання займаються по КВЕД 46.9 «Неспеціалізована оптова торгівля», 18-19% по КВЕД 46.7 «Інші види спеціалізованої оптової торгівлі», 18 % по КВЕД 46.4 «Оптова торгівля товарами господарського призначення» (в тому числі 33% по КВЕД 46.49 «Оптова торгівля іншими товарами господарського призначення»), 11-13% по КВЕД 46.1 «Оптова торгівля за винагороду чи на основі контракту» та КВЕД 46.3 «Оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами». Решта видів діяльності займають 2-4%.

Протягом 2022-2024 років в Україні збільшуються і обсяги реалізації продукції (товарів, послуг) у торгівлі в цілому то по КВЕД 46 і КВЕД 46.4 (таблиця 2.2. рисунок 2.3).

Таблиця 2.2. - Обсяги реалізації товарів по КВЕД 46.49 «Оптова торгівля іншими товарами господарського призначення» за 2022-2024 роки

Види діяльності	2022		2023		2024		Відхилення, млн.грн.	
	усього, млн.грн.	%	усього, млн.грн.	%	усього, млн.грн.	%	2023/2022	2024/2023
Усього КВЕД G	4452093,50	100,00	5771549,09	100,00	6621065,33	100,00	1319455,59	849516,24
КВЕД 46 Оптова торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами	3172442,91	71,26	4008222,88	69,45	4632591,61	69,97	835779,97	624368,73
КВЕД 46.4 Оптова торгівля товарами господарського призначення	387273,33	12,21	503214,05	12,55	574407,24	12,40	115940,72	71193,19
КВЕД 46.49 Оптова торгівля іншими товарами господарського призначення	48765,71	12,59	68264,98	13,57	73493,10	12,79	19499,27	5228,12

Джерело: побудовано на основі [51].

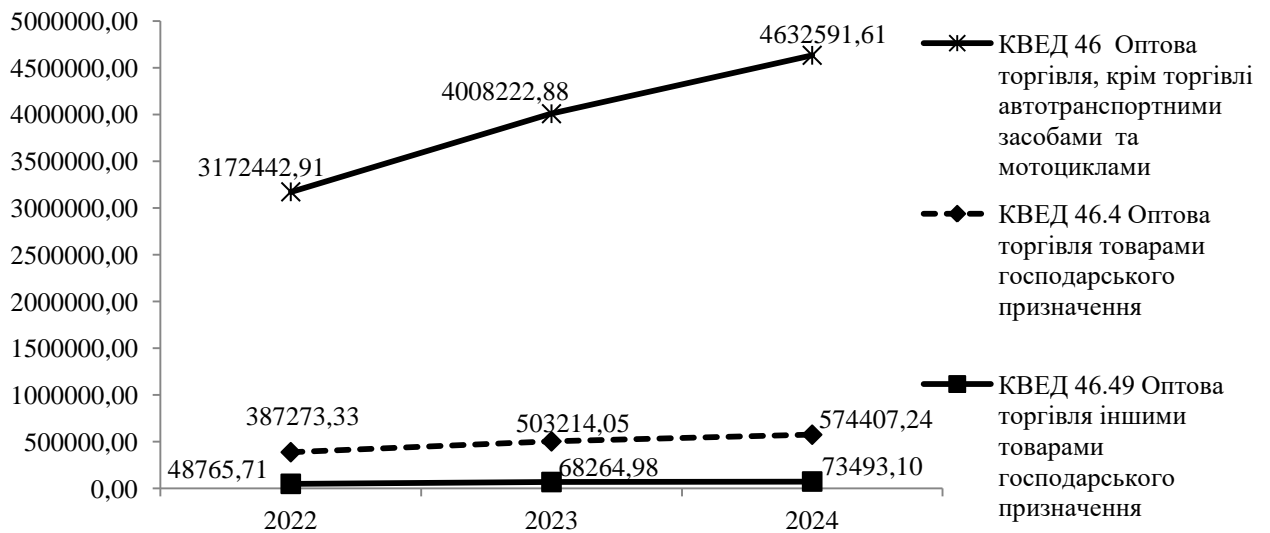


Рисунок 2.3 Обсяги реалізації товарів по КВЕД 46.49 «Оптова торгівля іншими товарами господарського призначення» за 2022-2024 роки

Джерело: побудовано на основі [51].

Протягом 2022-2024 років по торгівці в цілому обсяги реалізації товарів збільшилися на 2168971,83 млн.грн. (у 2023 на 1319455,59 млн.грн. та у 2024 на 849516,24 млн.грн.).

Щодо діяльності оптової торгівлі (КВЕД 46) обсяги реалізації у 2024 році збільшилися на 624368,73 млн.грн. і займають 69-71% у обсягах реалізації по

торгівлі в цілому. При цьому, по КВЕД 46.4 вони збільшилися на 71193,19 млн.грн., а по КВЕД 46.49 на 5228,12 млн.грн. В обсягах реалізації товарів оптової торгівлі 12,21-12,55% займають обсяги реалізації по КВЕД 46.4, і з них 12,5-13,57% це обсяги реалізації по КВЕД 46.49 «Оптова торгівля іншими товарами господарського призначення» (рисунок 2.4).

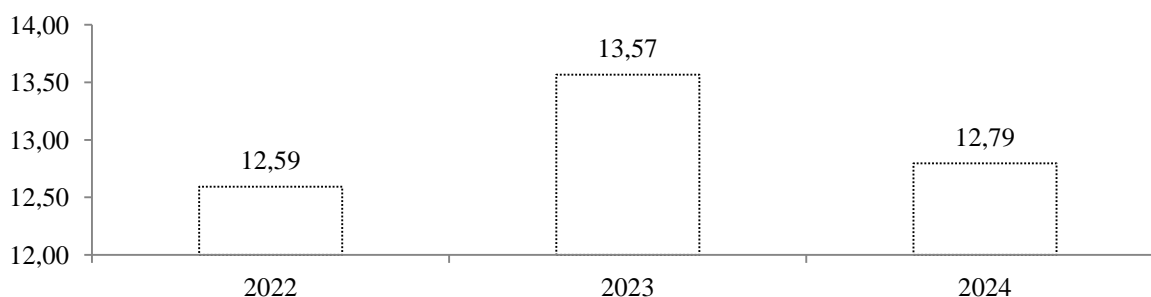


Рисунок 2.4 Питома вага обсягів реалізації товарів по КВЕД 46.49 «Оптова торгівля іншими товарами господарського призначення» за 2022-2024 роки, %

Джерело: побудовано на основі [51].

В Україні оптовий товарооборот у 2023 році (дані за 2024 рік відсутні) збільшився на 789182,6 млн.грн. – на 143254,7 млн.грн. за продовольчими товарами та на 645907,9 млн.грн. за непродовольчими товарами (таблиця 2.3. рисунок 2.5).

Таблиця 2.3. - Структура оптового товарообороту підприємств оптової торгівлі за 2021-2023 роки

Показник	2021	2022	2023	Відхилення, млн.грн.	
				2022/ 2021	2023/ 2022
Оптовий товарооборот, млн.грн	3153187,3	2168780,2	2957942,8	-984407,1	789162,6
продовольчі товари	490576,1	420216,4	563471,1	-70359,7	143254,7
непродовольчі товари	2662611,2	1748563,8	2394471,7	-914047,4	645907,9
Питома вага в оптовому товарообороті, %	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0
продовольчі товари	15,6	19,4	19,0	3,8	-0,4
непродовольчі товари	84,4	80,6	81,0	-3,8	0,4
Частка продажу товарів, що вироблені на території України, %	43,3	38,9	36,1	-4,4	-2,8
продовольчі товари	71,6	70,8	68,1	-0,8	-2,7
непродовольчі товари	38,1	31,2	28,6	-6,9	-2,6

Джерело: побудовано на основі [52].

В структурі оптового товарообороту підприємств оптової торгівлі за 2021-2023 роки більше 80% займають саме непродовольчі товари: 2021 рік 84,4%,

2022 рік 80,6%, 2023 рік 81,0%. Питома вага продовольчих товарів коливається в межах 15-19% (рисунок 2.6).

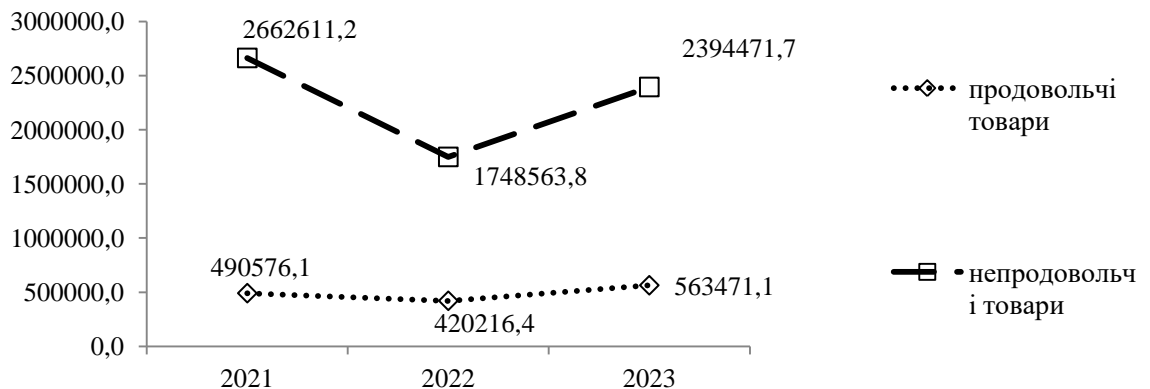


Рисунок 2.5 Оптовий товарооборот підприємств оптової торгівлі за 2021-2023 роки, млн.грн.

Джерело: побудовано на основі [52].

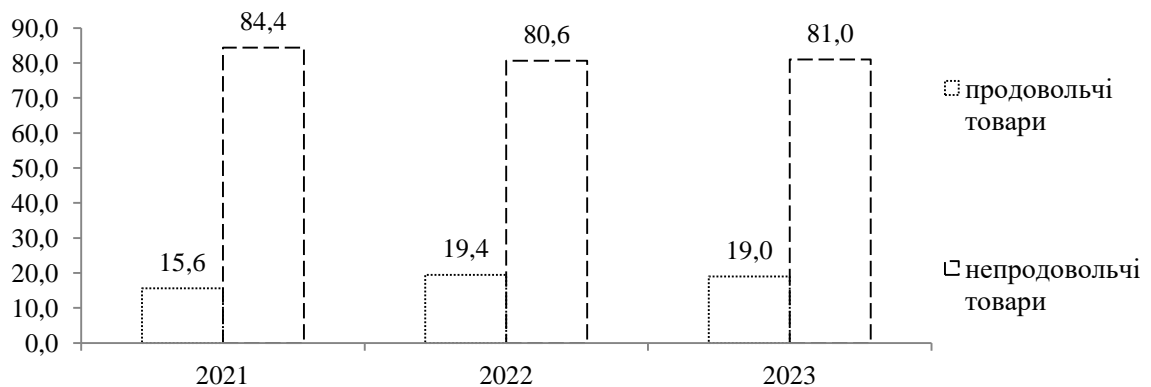


Рисунок 2.6 Структура оптового товарообороту підприємств оптової торгівлі за 2021-2023 роки, %

Джерело: побудовано на основі [52].

В цілому, оптовий товарооборот підприємств оптової торгівлі (юридичних осіб) протягом 2022-2025 років збільшується (таблиця 2.4, рисунок 2.7). Так, у 2023 році оптовий товарооборот підприємств оптової торгівлі збільшився на 613644,9 млн.грн, а у 2024 році на 95245,2 млн.грн.

Станом на 1 липня 2025 року оптовий товарооборот підприємств оптової торгівлі вже становить 1885743,8 млн.грн.

Таблиця 2.4. - Оптовий товарооборот підприємств оптової торгівлі у 2022-2025 роках

Показник	2022	2023	2024	Січень-червень 2025	Відхилення		
					2023/2022	2024/2023	2024/2022
Оптовий товарооборот підприємств оптової торгівлі (юридичних осіб), млн.грн	2768308,3	3381973,20	3477218,4	1885743,80	613664,9	95245,20	708910
Індекс фізичного обсягу оптового товарообороту, до відповідного періоду попереднього року, %	64,1	103,70	94,1	100,20	39,60	-9,60	30,00

Джерело: побудовано на основі [53-56].

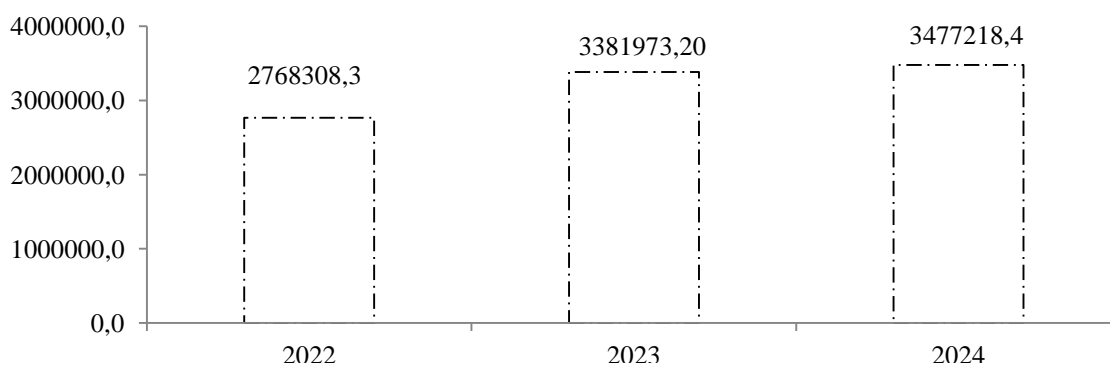


Рисунок 2.7 Індекс фізичного обсягу оптового товарообороту підприємств оптової торгівлі за 2022-2024 роки, млн.грн.

Джерело: побудовано на основі [53-56].

Індекс фізичного обсягу оптового товарообороту зменшився у 2022 та 2024 роках: у 2022 році становить 64,1% (зменшився на 35,9%), у 2024 році становить 94,1 (зменшився на 5,9%). У 2023 році спостерігається збільшення індексу фізичного обсягу оптового товарообороту на 3,7 % (103,7%) у порівнянні із 2022 роком. За 1 півріччя 2025 року індекс фізичного обсягу оптового товарообороту також збільшився на 0,2% у порівнянні з таким же періодом 2024 року.

Статистична оцінка оптового товарообороту України досліджуваних підприємств нами розглядалася у праці [57].

Оцінку фінансових результатів проведемо в цілому по торгівлі, так як фінансові результати по КВЕД 46 «Оптова торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами» ще не відображені Державною

службою статистики України (таблиця 2.5).

Таблиця 2.5. - Фінансові результати до оподаткування підприємств за КВЕД G «Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів» за 2022-2024 роки

Роки	Фінансовий результат (сальдо) до оподаткування, млн.грн	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
		%	млн.грн	%	млн.грн
2022	-228844,3	64,6	234309,4	35,4	463153,7
2023	105343,7	71,7	363301,8	28,3	257958,1
2024	247875,0	71,5	440006,8	28,5	192131,8
Відхилення	476719,3	6,9	205697,4	-6,9	-271021,9
2023/2022	334188,0	7,1	128992,4	-7,1	-205195,6
2024/2023	142531,2	-0,2	76704,9	0,2	-65826,3

Джерело: побудовано на основі [58].

Фінансові результати до оподаткування підприємств за КВЕД G «Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів» протягом 2022-2024 років збільшилися із збитку в 228844,3 млн.грн. у 2022 році до прибутку в 247847,0 млн.грн. у 2024 році (на 476719,3 млн.грн.). Так, за 2024 рік торговельні підприємства отримали фінансовий результат в сумі 247875,0 млн.грн. (рисунок 2.8).

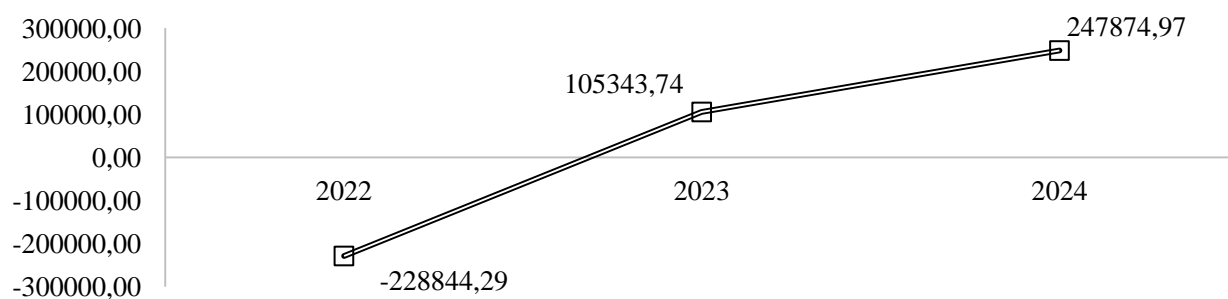


Рисунок 2.8 Фінансові результати до оподаткування підприємств за КВЕД G «Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів» за 2022-2024 роки, млн.грн.

Джерело: побудовано на основі [58].

Протягом 2022-2024 років досліджувані підприємства отримали прибутки в сумі 234309,4 млн.грн., 363301,8 млн.грн. та 440006,8 млн.грн. відповідно. Прибуток торговельних підприємств збільшився за 3 роки на 205697,4 млн.грн.

(6,9%). За 2022-2024 роки торгівельні підприємства отримали і збитки в сумі 463153,7 млн.грн., 257958,1 млн.грн., та 192131,8 мн.грн. відповідно. При цьому, за три роки в 2024 році прибутки збільшилися на 205697,4 млн.грн, а збитки зменшилися на 271021,9 млн.грн.

Більше 65% підприємств за КВЕД G «Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів» протягом 2022-2024 років отримали прибутки: 2022 рік – 64,6%, 2023 рік – 71,7%, 2024 рік - 71,5% (рисунок 2.9).

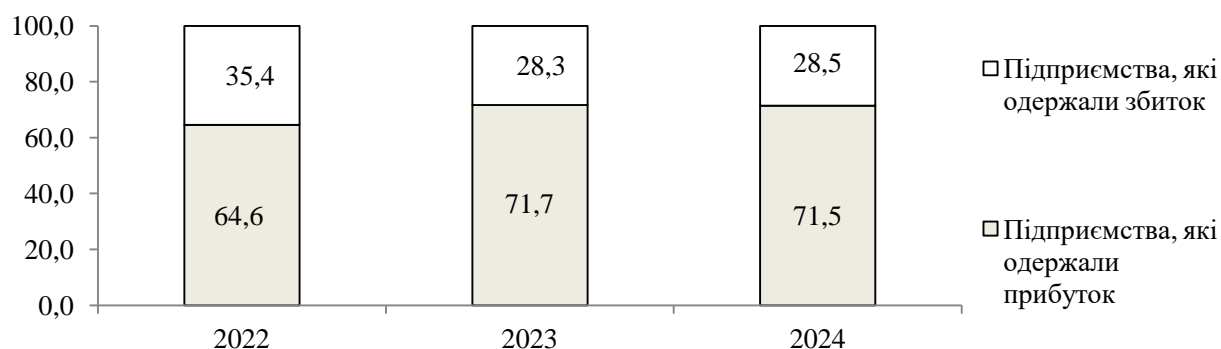


Рисунок 2.9 Структура фінансових результатів до оподаткування підприємств за КВЕД G «Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів» за 2022-2024 роки, %

Джерело: побудовано на основі [58].

Частка підприємств, які отримали збитки коливається в межах 28,3-35,4% та зменшується з роками.

Отже, показники діяльності підприємств, які займаються оптовою торгівлею покращилися.

Об'єктом дослідження є підприємство оптової торгівлі ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД», яке займається продажем товарів для внутрішнього і зовнішнього ремонту приміщень [59-60].

Види діяльності ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» представлені на рисунку 2.10.

Протягом 2022-2024 років на ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» було зареєстровано 2 працівників – керівник та завідувач складу. У 2025 році зареєстровано 4 працівників.

Основний вид діяльності	46.49 Оптова торгівля іншими товарами господарського призначення
Додаткові види діяльності	45.31 Оптова торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів 46.51 Оптова торгівля комп'ютерами, периферійним устаткуванням і програмним забезпеченням 46.65 Оптова торгівля офісними меблями 46.73 Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням 47.99 Інші види роздрібної торгівлі поза магазинами 32.40 Виробництво ігор та іграшок 32.99 Виробництво іншої продукції, н.в.і.у.

Рисунок 2.10 Види діяльності ТОВ «РОЛПІС ЗАХІД ТРЕЙД»

Джерело: побудовано на основі [59-60].

Організаційна структура ТОВ «РОЛПІС ЗАХІД ТРЕЙД» представлена на рисунку 2.11. Органом управління є загальні збори учасників.

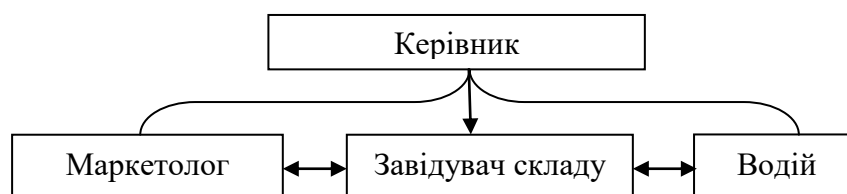


Рисунок 2.11 Організаційна структура ТОВ «РОЛПІС ЗАХІД ТРЕЙД»

Джерело: побудовано за даними ТОВ.

На ТОВ «РОЛПІС ЗАХІД ТРЕЙД» функціонує лінійна структура управління - усі підпорядковуються керівнику.

Протягом 2022-2024 років валюта балансу ТОВ «РОЛПІС ЗАХІД ТРЕЙД» збільшилася (додаток Б, рисунок 2.12). У 2024 році на 1272,1 тис.грн. (18,16%), і у 2023 році збільшилася на 1528,5 тис.грн (27,91%). На 1.01.2025 року валюта балансу ТОВ «РОЛПІС ЗАХІД ТРЕЙД» становить 8277,2 тис.грн., при цьому актив включає розділи 1 і 2, а пасив – 1 і 3 розділи.

Актив балансу ТОВ «РОЛПІС ЗАХІД ТРЕЙД» у 2023 році збільшився за рахунок: основних засобів на 10,8 тис.грн. (0,93%), оборотних активів на 1517,7 тис.грн. (35,17%) (дебіторська заборгованість за продукцію на 626,8 тис.грн.

(81,9%), інша поточна дебіторська заборгованість на 1015,3 тис.грн. (9488,79%), грошові кошти на 82,5 тис.грн. (167,0%). Разом з тим, зменшилися запаси на 86,2 тис.грн. (2,57%), в тому числі готова продукція на 110,4 тис.грн., витрати майбутніх періодів на 121,6 тис.грн. (91,59%) та інші оборотні активи на 123,7 тис.грн. (99,28%).

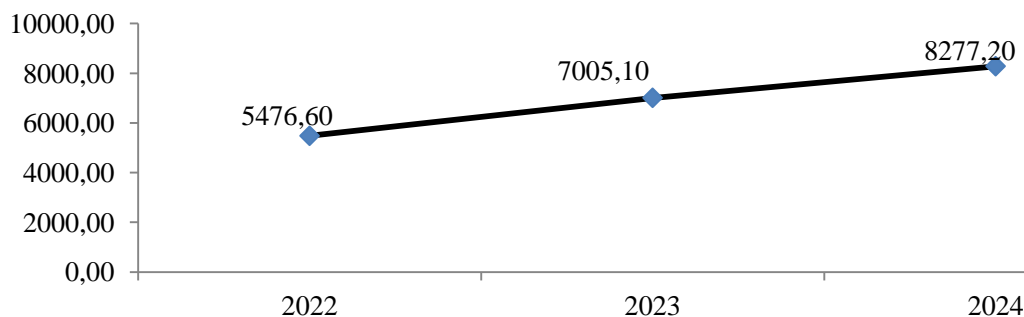


Рисунок 2.12 Валюта балансу ТОВ «РОЛІПС ЗАХІД ТРЕЙД» за 2022-2024 роки, тис.грн.

Джерело: побудовано на основі фінансової звітності.

Пасив балансу ТОВ «РОЛІПС ЗАХІД ТРЕЙД» збільшився за рахунок усіх розділів балансу: власний капітал на 701,9 тис.грн. (65,32%) за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку на 702,9 тис.грн. (65,53%), поточні зобов'язання на 826,6 тис.грн. (18,78%).

У 2024 році валюта балансу збільшилася на 18,16% за рахунок збільшення в активі запасів на 2999,3 тис.грн. (91,64%) і в пасиві власного капіталу на 981,4 тис.грн. (55,27%) та довгострокових зобов'язань на 645,6 тис.грн.

В необоротних активах зменшилися лише основні засоби на 571,4 тис. грн. (48,73%). Оборотні активи в цілому збільшилися на 1843,5 тис. грн. (31,61%). Так, в оборотних активах збільшилися готова продукція на 3019,5 тис.грн. (92,95%), витрати майбутніх періодів на 11024,3 тис.грн. (80,0%), інші оборотні активи на 63,6 тис.грн. (7066,67%) та зменшилися дебіторська заборгованість за продукцію на 226,4 тис.грн. (16,2%), інша поточна дебіторська заборгованість на 953,1 тис.грн. (92,89%) та грошові кошти на 42,3 тис.грн. (32,07%).

Власний капітал ТОВ «РОЛІПС ЗАХІД ТРЕЙД» збільшився виключно за рахунок збільшення прибутку на 981,4 тис.грн. (55,24%). На 01.01.2025 року нерозподілений прибуток становить 2756,9 тис.грн. Зареєстрований капітал протягом 2023-2024 року не змінювався і становить 1,0 тис.грн. Поточні зобов'язання ТОВ «РОЛІПС ЗАХІД ТРЕЙД» зменшилися на 354,9 тис.грн. (6,79%) за рахунок зменшення короткострокових кредитів банку на 1139,2 тис.грн. (100,0%). При цьому, збільшилися поточна кредиторська заборгованість на 651,8 тис.грн. (66,09%) та інші поточні зобов'язання 132,5 тис.грн. (4,27%).

У структурі балансу ТОВ «РОЛІПС ЗАХІД ТРЕЙД» протягом 2022-2024 років найбільше займають оборотні активи та поточні зобов'язання (додаток Б), зокрема: необоротні активи – 21,21%, 16,74%, 7,26% (у 2024 році зменшилися на 9,48%); оборотні активи – 78,79%, 83,26%, 92,74% (у 2024 році збільшилися на 9,48%); власний капітал – 19,62%, 25,36%, 33,32% (у 2024 році збільшився на 7,96%); довгострокові зобов'язання – наявні лише у 2024 році 7,8%; поточні зобов'язання – 80,38%, 74,64%, 58,88% (у 2024 році зменшилися на 15,76%).

Основні засоби становлять 100 % необоротних активів. В складі оборотних активів ТОВ «РОЛІПС ЗАХІД ТРЕЙД» у 2024 році найбільшу частку займають запаси – 75,78%. У власному капіталі 99,0% займає нерозподілений прибуток (в балансі 33,31%), 0,01% зареєстрований капітал. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення займають 7,8%. В поточних зобов'язаннях 19,79% це кредиторська заборгованість та 39,09% інші поточні зобов'язання.

Також у 2024 році збільшилися доходи, витрати та прибуток ТОВ «РОЛІПС ЗАХІД ТРЕЙД» (таблиця 2.6, рисунок 2.13-2.14). Так, в цілому доходи ТОВ «РОЛІПС ЗАХІД ТРЕЙД» у 2024 році збільшилися на 4783,2 тис.грн. (31,0%) за рахунок збільшення чистого доходу від реалізації на 4581,4 тис. грн. (29,8%) та інших операційних доходів на 216,8 тис.грн. (445,2%). Зменшилися лише інші доходи на 150 тис.грн. (100,0%). Загальні витрати збільшилися на 4443,7 тис.грн. (30,5%) за рахунок збільшення собівартості

реалізації товарів на 4177,1 тис. грн. (33,1%) інших операційних витрат на 92,8 тис. грн. (5,0%) та інших витрат на 173,8 тис. грн. (177,2%).

Таблиця 2.6. - Доходи і витрати ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» за 2022-2024 роки

Стаття	Роки			Абсолютне відхилення, тис.грн.		Відносне відхилення, %	
	2022	2023	2024	2023/ 2022	2024/ 2023	2023/ 2022	2024/ 2023
Чистий дохід від реалізації	12732,8	15359,2	19940,6	2626,4	4581,4	20,6	29,8
Інші операційні доходи	0,4	48,7	265,5	48,3	216,8	12075,0	445,2
Інші доходи	1,2	15,0	-	13,8	-15,0	1150,0	-100,0
Разом доходи	12734,4	15422,9	20206,1	2688,5	4783,2	21,1	31,0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	10580,9	12626,2	16803,3	2045,3	4177,1	19,3	33,1
Інші операційні витрати	1371,6	1841,3	1934,1	469,7	92,8	34,2	5,0
Інші витрати	1,9	98,1	271,9	96,2	173,8	5063,2	177,2
Разом витрати	11954,4	14565,6	19009,3	2611,2	4443,7	21,8	30,5
Чистий прибуток	639,6	703,0	981,4	63,4	278,4	9,9	39,6

Джерело: побудовано на основі фінансової звітності.

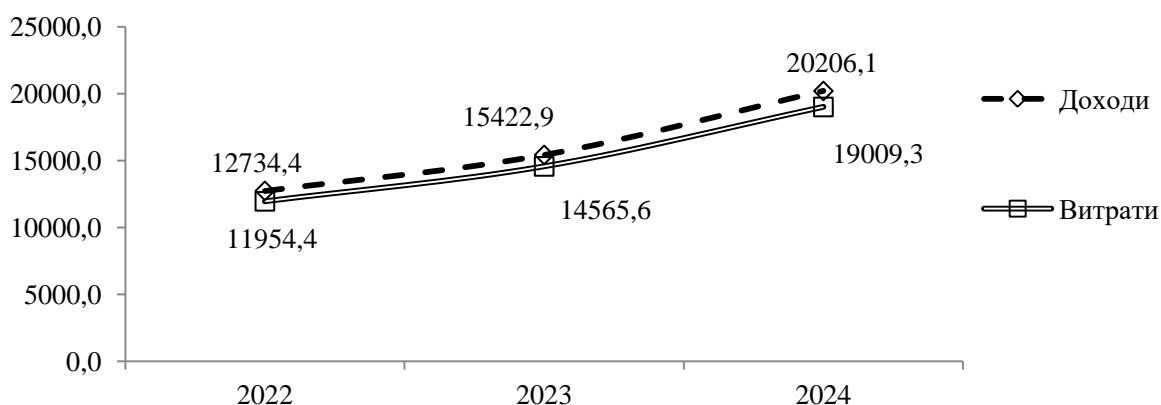


Рисунок 2.13 Доходи і витрати ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» за 2022-2024 роки, тис.грн.

Джерело: побудовано на основі фінансової звітності.

Чистий дохід від реалізації товарів ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» становить 98-99%, і частка його у 2024 році зменшилася на 0,9% за рахунок збільшення інших операційних доходів до 1,31% (на 1,0%) (додаток Б). В складі витрат ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» 86-88% це собівартість реалізації товарів, частка якої у 2024 році збільшилася на 1,71%. Менше 2% займають інші витрати, частка яких збільшилася у 2024 році на 0,76%.

За 2022-2024 роки ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» отримало прибуток, який у 2023 році збільшився на 63,4 тис. грн. (9,9%), а у 2024 році на 278,4 тис.грн. (39,6%).

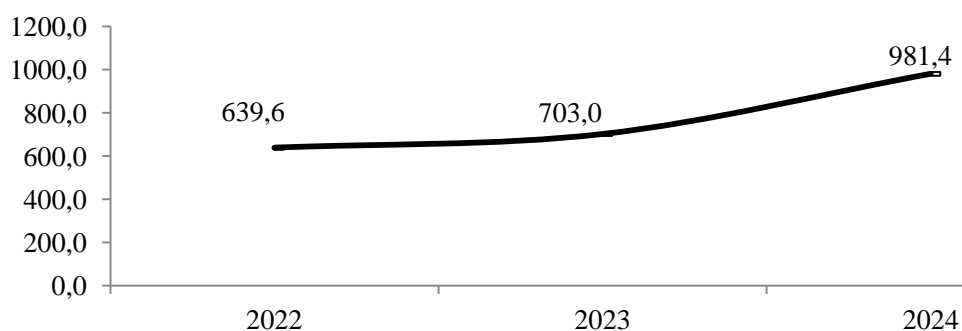


Рисунок 2.14 Динаміка прибутку ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» за 2022-2024 роки, тис.грн.

Джерело: побудовано на основі фінансової звітності.

Частка прибутку у доході ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» становить 4,58-5,02% і збільшилася у 2024 році до 4,92 (на 0,34%). Рентабельність товарів ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» збільшується у 2023-2024 роках від 5,57% до 5,84% (у 2024 році збільшилася на 0,27%).

Показники аналізу фінансового стану ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» за 2022-2024 роки свідчать про покращення стану у 2024 році, але він є кризовим, так як запаси більші власного капіталу (таблиця 2.7).

Таблиця 2.7. - Показники фінансового стану ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» за 2022-2024 роки

Показник	2022	2023	2024	Відхилення 2024/2023
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,20	0,25	0,33	0,08
Коефіцієнт фінансової залежності	0,80	0,75	0,67	-0,08
Коефіцієнт фінансового ризику	4,10	2,94	2,00	-0,94
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,24	0,34	0,32	-0,02
Коефіцієнт забезпечення запасів джерелами засобів	-0,03	0,18	0,45	0,26
Частка оборотних засобів у активах	0,788	0,833	0,927	0,095
Коефіцієнт платоспроможності	0,011	0,025	0,018	-0,007
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,011	0,025	0,018	-0,007
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,189	0,625	0,274	-0,351
Коефіцієнт покриття	0,980	1,426	1,575	0,149

Джерело: побудовано на основі фінансової звітності.

Коефіцієнт забезпечення запасів джерелами засобів ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» у 2022-2024 роках менше 1, а тому запаси не покриваються власними оборотними коштами, тоді як у 2022 році він мав від'ємне значення а у 2024 році вже становить 0,45 (збільшився на 0,26). При цьому, показник фінансової

незалежності постійно збільшується і у 2024 році становить 0,33, а показник фінансової залежності зменшився до 0,67.

Коефіцієнт фінансового ризику зменшився у 2024 році на 0,94. На початок 2025 року на 1 грн. позикових коштів припадає 2,0 грн. власних коштів. Коефіцієнт фінансової стабільності у 2024 році становить 0,32 (зменшився на 0,02), тому, на початок 2025 року ТОВ «РОЛПІС ЗАХІД ТРЕЙД» не покриває своє майно за рахунок власного капіталу.

Частка оборотних засобів у активах ТОВ «РОЛПІС ЗАХІД ТРЕЙД» має тенденцію до збільшення, що свідчить про збільшення поточних зобов'язань підприємства, що є причиною зменшення його ліквідності у 2024 році. Це є позитивним для товариства у 2024 році - збільшення відношення оборотних засобів в балансі до 92,7% (на 0,095%).

На 1 січня 2025 року коефіцієнт покриття становить 1,575 (збільшився на 0,149), що також свідчить про збільшення можливості погашення поточних зобов'язань (на одну гривню поточних зобов'язань підприємства припадає 1,575 грн. вартості оборотних активів).

В цілому баланс ТОВ «РОЛПІС ЗАХІД ТРЕЙД» не є абсолютно ліквідним, (грошові кошти менші за поточні зобов'язання). У 2024 році показники ліквідності ТОВ «РОЛПІС ЗАХІД ТРЕЙД» погіршилися. Меншими за нормативне значення є коефіцієнт платоспроможності та коефіцієнт абсолютної ліквідності. На початок 2025 року ТОВ «РОЛПІС ЗАХІД ТРЕЙД» на 1,8% може погасити короткострокові зобов'язання. Це підтверджує і значення коефіцієнта швидкої ліквідності ТОВ «РОЛПІС ЗАХІД ТРЕЙД», який зменшився у 2024 році до 0,274 (на 0,351) і не перевищує одиницю, тому, ТОВ у короткі терміни не здатне погасити поточні зобов'язання.

Отже, показники фінансового стану ТОВ «РОЛПІС ЗАХІД ТРЕЙД» погіршилися у 2024 році.

2.2. Організація обліку товарних запасів

На підприємствах оптової торгівлі організація обліку визначена обліковою політикою. На досліджуваному нами ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» розроблений Наказ про облікову політику, який слід удосконалити. Функції головного бухгалтера на ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» виконує зовнішній бухгалтер на умовах надання консалтингових послуг, з яким укладений договір щодо надання послуг. Він складає бухгалтерську, податкову і статистичну звітність. Первинну документацію веде завідувач складу.

Завдання та обов'язки найманого бухгалтера - ведення обліку і звітності, облік активів і зобов'язань, капіталу, облік оплати праці, складання і подання звітності.

Завдання та обов'язки завідувача складу – вносить вхідні і вихідні рахунки, обліковує прихід запасів, складає видаткові накладні.

Бухгалтер ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» співпрацює з маркетологом з питань кількості укладених договорів з покупцями та постачальниками; кількості реалізованих товарів і наданих послуг; списків покупців та постачальників; собівартості реалізованих товарів; торгових націнок на товар; цін.

На ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» не розроблено положення про бухгалтерію та наявна посадова інструкція бухгалтера, яку слід переглянути та удосконалити.

В цілому на досліджуваних підприємствах та ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» ведуть бухгалтерський облік на загальних засадах та перебуває на загальній системі оподаткування. ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» складає річну фінансову звітність малого підприємства: баланс, звіт про фінансові результати [61]. ТОВ не подає статистичну звітність.

Підприємства оптової торгівлі є платниками ПДВ, податку на прибуток та податків із заробітної плати працівників (ПДФО, ВЗ, ЄСВ).

Для ведення обліку на ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» застосовують автоматизовану форму обліку з використанням програми «BAS Бухгалтерія», для подання звітності «М.Е.Дос».

На підприємствах оптової торгівлі облік товарних запасів ведуть у вартісному та кількісному виразі. На ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» облік товарних запасів у вартісному виразі ведуть за цінами реалізації.

Особливості обліку товарних запасів на ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» відображені в розділі Наказу про облікову політику «Методика обліку» [60]. Інформація щодо методики обліку товарних запасів згідно облікової політики ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» наведена в таблиці 2.8.

На ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» одиницею обліку товарних запасів є їх найменування (розчинник, акрил, ґрунт-емаль тощо). Облік ведуть за кожною номенклатурною одиницею за місцем їх зберігання – на складі.

Первісна вартість товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі складається з собівартості їх придбання згідно з НП(С)БО 9 «Запаси» [3]. ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» не здійснює розподіл транспортно-заготівельних витрат і не відображає порядок їх розподілу в обліковій політиці, та списує їх на витрати періоду.

Переважно підприємства оптової торгівлі як і ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» при вибутті товарних запасів застосовують метод ФІФІО.

Товарні запаси підприємств оптової торгівлі, зокрема матеріали для ремонту приміщень можуть псуватися за термінами придатності, невідповідних умов зберігання та інших причин. При цьому, витрати від їх псування чи пошкодження досліджувані підприємства списують або на витрати періоду, або на винних осіб (у разі їх встановлення).

За облік товарних запасів у вартісному виразі відповідає бухгалтер, а у кількісному виразі - завідувач складу. На ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» із завідувачем складу укладено договір по повну матеріальну відповідальність.

Таблиця 2.8. – Облікова політика ТОВ «РОЛПІС ЗАХІД ТРЕЙД» щодо обліку товарних запасів

Елемент	Інформація в наказі
Одиниця обліку запасів	«Одиницею бухгалтерського обліку запасів вважати кожне їх найменування. Облік вести по кожній номенклатурній одиниці за місцем її знаходження
Первісна вартість	Первісну оцінку запасів визначати по собівартості запасів згідно з НП(С)БО 9 «Запаси»
Вибуття запасів	Оцінку вибуття запасів здійснювати методом перших за часом надходження (ФІФО)
Псування запасів	Запаси, які не принесуть економічних вигод у майбутньому, визнавати неліквідними та списувати їх на витрати звітного періоду. Кожен факт втрати (псування) запасів розслідувати для відшкодування втрати за рахунок винних осіб
Відповідальність	Посадові особи, які отримують та видають товарно-матеріальні цінності, несуть повну матеріальну відповідальність
Доходи і витрати	Доходи і витрати в бухгалтерському обліку визнавати з врахуванням норм, встановлених НП(С)БО 15 «Дохід» та НП(С)БО 16 «Витрати»
Інвентаризація запасів	Проводиться відповідно до Інструкції з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів, розрахунків
Синтетичний та аналітичний облік	Бухгалтерський облік вести відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій №291 та розробленого на його підставі робочого плану рахунків. Для забезпечення необхідної деталізації облікової інформації вводити додаткові субрахунки і реєстри аналітичного обліку» [60] Робочий план рахунків не розроблений.
Порядок розподілу транспортно-заготівельних витрат	Не передбачено
Метод визначення торговельної націнки	Не передбачено
Оцінка на дату балансу	Не передбачено

Джерело: облікова політика ТОВ [60].

Досліджуване нами ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» не відображає в обліковій політиці метод визначення торгівельної націнки. При цьому, застосовується процентна надбавка на первісну вартість товарних запасів.

Також на дату балансу ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» здійснює оцінку товарних запасів за їх первісною вартістю або вартістю реалізації.

Облік руху товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі ведуть згідно первинних документів з надходження і вибуття товарних запасів (рисунок 2.15).

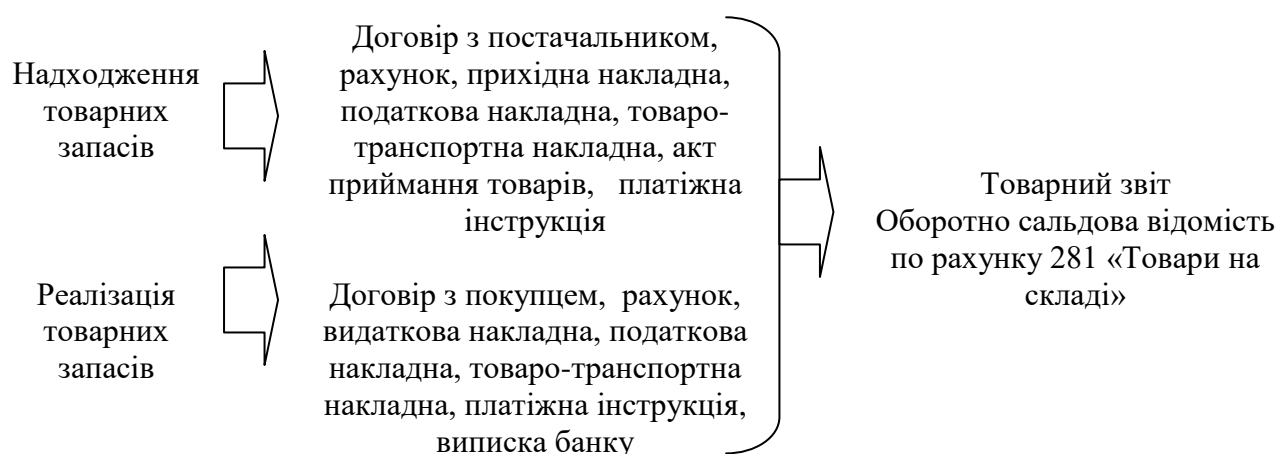


Рисунок 2.15 Первинний і зведений облік руху товарних запасів ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД»

Джерело: побудовано на основі фінансової звітності.

З усіма постачальниками та покупцями товарних запасів ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» укладено договори. При розрахунках з ними ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» застосовує лише безготівкову форму розрахунків. Тому, для первинного обліку руху грошових коштів використовують платіжну інструкцію (вихідну).

Типовими первинними документами по реалізації товарів для ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» є рахунок, накладна, податкова накладна, товаро-транспортна накладна та платіжна інструкція.

Лише після оплати товарів покупцем платіжним дорученням ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» постачає товари. За необхідності ТОВ «РОЛПС

ЗАХІД ТРЕЙД» надає покупцеві якісні характеристики та документи на гарантію товарів від виробника (сертифікат).

Якщо при надходженні товарних запасів в момент їх прийняття фактична кількість товарів не збігається з їх кількістю по документах на ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» складають акт приймання товарів, який надсилають постачальнику для висування претензій.

На підприємствах оптової торгівлі зведеними документами по руху товарних запасів є товарний звіт та оборотно-сальдова відомість по рахунку 281 «Товари на складі», які складаються в кінці кожного місяця. Оборотно-сальдова відомість на ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» формується за кожним найменуванням товару у вартісному і кількісному виразі.

В кінці кожного місяця на ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» формується журнал по рахунку 281 «Товари на складі» і визначається залишок товарних запасів на кінець.

Синтетичний облік руху товарних запасів на ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» ведуть на рахунках «28 «Товари» (281 «Товари на складі», 902 «Собівартість реалізованих товарів», 702 «Дохід від реалізації товарів» [47; 48] (таблиця 2.9). Аналітичний облік товарів не ведуть.

Таблиця 2.9. – Синтетичний облік руху товарних запасів на ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» за жовтень 2025 року

Операція	Дебет	Кредит	Сума, грн
Оприбутковані товари за первісною вартістю	281	631	567400,00
Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631	113480,00
Оплачено за отримані товари	631	311	567400,00
Реалізовані товари покупцям	361	702	750200,00
Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	702	641	125033,34
Відображено собівартість реалізованих товарів	902	281	598500,00
Списано на фінансовий результат:			
дохід від реалізації товарів	703	791	625166,66
собівартість реалізованих товарів	791	903	598500,00

Джерело: побудовано за даними ТОВ.

В кінці року зведені дані по рахунку 281 «Товари на складі» відображаються у оборотно-сальдовій відомості ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» і переносяться до Балансу.

Інформація про товарні запаси на підприємствах оптової торгівлі відображається у 1 розділі Балансу «Оборотні активи» - залишки на кінець рядок 1100 «Запаси», 1104 «Товари» [2]. У балансі малого підприємства ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» відображає товарні запаси в рядку 1103 «у тому числі готова продукція» [61]. У Звіті про фінансові результати відображається дохід від реалізації товарів та собівартість їх реалізації - рядок 2000 «Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)», 2050 «Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)» [2].

2.3. Організація контролю товарних запасів

Контроль товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі, як і на ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» передбачає перевірку наявних товарних запасів та умов їх зберігання.

На підприємствах оптової торгівлі контроль товарних запасів включає внутрішній контроль на підприємстві. При цьому, наявні значні запаси товарів, тому бухгалтерський облік має забезпечити достовірний контроль за їх рухом і збереженням (документація, інвентаризація).

За організацію контролю товарних запасів на ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» відповідає директор.

На ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» контроль товарних запасів включає (таблиця 2.10):

- контроль за виконанням договірних умов щодо надходження і реалізації товарних запасів;
- контроль за документальним забезпеченням руху товарних запасів;
- контроль за списанням товарних запасів;

- контроль наявності товарних запасів на відповідну дату;
- контроль за станом і рухом товарних запасів та їх зберіганням.

Таблиця 2.10. – Внутрішній контроль товарних запасів на ТОВ «РОЛІПС ЗАХІД ТРЕЙД»

Суб'єкт	Об'єкт	Період
Бухгалтер Маркетолог	Контроль за виконанням договірних умов щодо надходження і реалізації товарних запасів Контроль за документальним забезпеченням руху товарних запасів Контроль за списанням товарних запасів Контроль наявності товарних запасів на відповідну дату Інвентаризація	Постійно протягом року Щокварталу За потреби Перед складанням річної звітності
Завідувач складу Маркетолог	Контроль за станом і рухом товарних запасів та їх зберіганням Контроль за документальним забезпеченням руху товарних запасів Інвентаризація	Постійно протягом року Щокварталу За потреби Перед складанням річної звітності

Джерело: побудовано за даними ТОВ.

При цьому, контроль за рухом товарів на підприємствах оптової торгівлі здійснюється при надходженні та вибутті товарів. Контроль за рухом і зберіганням товарних запасів включає:

- контроль на місцях зберігання товарних запасів у кількісному виразі;
- контроль у бухгалтерському обліку у вартісному виразі.

В цілому на ТОВ «РОЛІПС ЗАХІД ТРЕЙД» внутрішній контроль товарних запасів включає поточний контроль та плановий контроль (рисунок 2.16). Поточний контроль здійснюється постійно протягом року в процесі руху товарних запасів.

Для проведення контролю товарних запасів на ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» залучені матеріально відповідальні особи, на яких покладена відповідальність за збереженням товарів (завідувач складу).

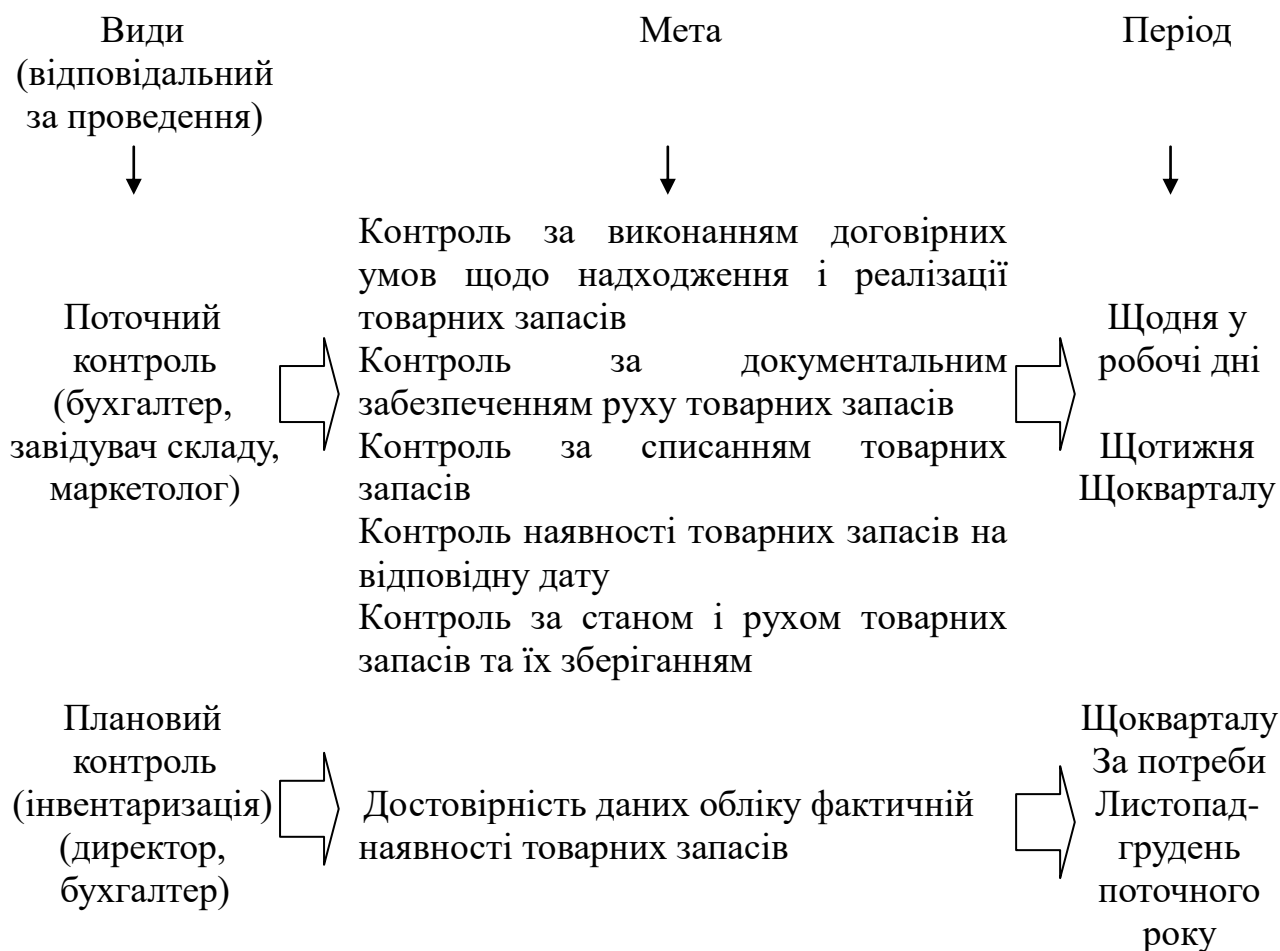


Рисунок 2.16 Види внутрішнього контролю товарних запасів на ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД»

Джерело: побудовано за даними ТОВ.

Контроль за документальним забезпеченням руху товарних запасів здійснює завідувач складу безпосередньо в процесі приймання і реалізації товарних запасів та маркетолог і бухгалтер (наявність усіх первинних документів).

На ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» за контроль наявності і списання товарних запасів та їх руху у кількісному виразі відповідає завідувач складу, який здійснює фактичне їх оприбуткування і списання.

Основним видом контролю на підприємствах оптової торгівлі є інвентаризація товарних запасів, особливості проведення якої мають бути відображені в обліковій політиці (таблиця 2.11). За проведення інвентаризації на ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» відповідає директор.

Таблиця 2.11. – Облікова політика ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» щодо інвентаризації товарних запасів

Елемент	Інформація в наказі
Інвентаризація запасів	«Для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку і фінансової звітності проводити інвентаризацію активів і зобов'язань відповідно до Інструкції з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно - матеріальних цінностей, грошових коштів і документів, розрахунків. Дата інвентаризації та склад інвентаризаційної комісії визначається письмовим розпорядженням директора підприємства» [60].

Джерело: облікова політика ТОВ [62].

Відповідно до Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань [46] ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» здійснює «планову інвентаризацію товарних запасів перед складанням річної звітності» [46]. Ця перевірка включає:

- фактичну перевірку наявності товарних запасів у кількісному виразі на звітну дату;
- перевірку залишку товарних запасів згідно даних обліку та результатів інвентаризації (інвентаризаційного опису);
- виявлення невідповідності даних обліку даним інвентаризації.

Крім того, на ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» інвентаризація товарних запасів проводиться і позапланово щокварталу або за потреби (за ініціативою директора), зокрема станом на 31 (28, 30) число місяця звітного кварталу. Також інвентаризацію товарних запасів проводять і «при зміні матеріально-відповідальної особи в день приймання-передачі справ у разі виявлення фактів розкрадання матеріальних цінностей – у момент виявлення розкрадання (недостачі) [46], але на ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» таких випадків не було.

Для проведення інвентаризації на підприємствах оптової торгівлі наказом керівника затверджують інвентаризаційні комісії і терміни проведення перевірки. Разом з тим, на ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» не розроблені

відповідні положення про інвентаризацію і не складають графіки проведення інвентаризації. Інвентаризацію проводять згідно наказу ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» та Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань [46]. При цьому, детальний порядок проведення інвентаризації не розкритий в окремому розділі облікової політики ТОВ.

На ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» результати інвентаризації оформляються Інвентаризаційним описом. Якщо є розбіжності між фактичною і обліковою кількістю товарних запасів складають Акт.

Отже, основний контроль за рухом і зберіганням товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі проводиться на основі інвентаризації.

Висновки до розділу 2

1. Згідно статистичних даних протягом 2022-2024 років оптовою торгівлею в Україні займається значна кількість суб'єктів господарювання. По Україні частка суб'єктів господарювання за КВЕД 46 «Оптова торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами» займає 20,68-21,54%. Протягом досліджуваного періоду збільшилися обсяги реалізації товарів, оптовий товарооборот за продовольчими та непродовольчими товарами, індекс фізичного обсягу оптового товарообороту та фінансові результати. Більше 65% підприємств за КВЕД G «Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів» протягом 2022-2024 років отримали прибутки

2. Об'єктом дослідження є підприємство оптової торгівлі ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД», яке займається продажем товарів для внутрішнього і зовнішнього ремонту приміщень. На ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» протягом 2022-2024 років збільшуються валюта балансу та прибуток. На ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» 100 % необоротних активів це основні засоби, а в складі оборотних активів найбільшу частку займають запаси – 75,78%. У власному

капіталі 99,0% становить нерозподілений прибуток. У 2024 році прибуток ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» збільшився на 39,6%. Фінансовий стан ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» покращився у 2024 році, але він є кризовим.

3. На підприємствах оптової торгівлі облік ведеться або у бухгалтерії, або найманим бухгалтером, котрий надає бухгалтерські послуги, так як на ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД». На досліджуваному товаристві облік ведуть на загальних засадах, складають фінансову звітність малого підприємства, і товариство перебуває на загальній системі оподаткування. Для ведення обліку на ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» застосовують автоматизовану форму обліку з використанням програми «BAS Бухгалтерія». ТОВ не подає статистичну звітність.

4. Особливості обліку товарних запасів на ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» відображені в розділі Наказу про облікову політику «Методика обліку». На ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» одиницею обліку товарних запасів є їх найменування (розчинник, акрил, ґрунт-емаль тощо). Типовими первинними документами по реалізації товарів для підприємств оптової торгівлі є рахунок, накладна, податкова накладна, товаро-транспортна накладна, платіжне доручення. В кінці кожного місяця на ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» формується журнал по рахунку 281 «Товари на складі» і визначається залишок товарних запасів на кінець.

5. Контроль товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі передбачає перевірку наявних товарних запасів та умов їх зберігання. Контроль за рухом товарів на підприємствах оптової торгівлі здійснюється при надходженні та вибутті товарів. За організацію контролю товарних запасів на ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» відповідає директор. В цілому на ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» внутрішній контроль товарних запасів включає поточний контроль та плановий контроль. Поточний контроль здійснюється постійно протягом року в процесі руху товарних запасів. Плановий контроль включає інвентаризацію товарних запасів.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ

Підприємства оптової торгівлі самостійно обирають структуру і склад облікової політики. При цьому, облікова політика не повинна враховувати особливості лише обліку для складання звітності. Вона має передбачати і вплив на результати діяльності, ефективне управління товарними запасами, а саме управлінські рішення.

Вдосконалення організації обліку і контролю товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі мають стосуватися облікової політики, організації обліку руху товарних запасів та їх документального відображення не лише для складання фінансової звітності, в й для управлінських потреб, зокрема:

- вдосконалення облікової політики щодо обліку і контролю товарних запасів;
- документального відображення обліку руху товарних запасів;
- аналітичного обліку товарних запасів.

На основі дослідження організації обліку і контролю товарних запасів на ТОВ «РОЛІПС ЗАХІД ТРЕЙД», встановлено, що у діючому Наказі про облікову політику не відображено окремі елементи щодо обліку товарних запасів і їх контролю (таблиця 2.8). Також ТОВ «РОЛІПС ЗАХІД ТРЕЙД»:

- не проводить розподіл транспортно-заготівельних витрат і не відображає порядок їх розподілу в обліковій політиці;
- не відображає в обліковій політиці метод визначення торгівельної націнки;
- не веде аналітичний облік товарних запасів;
- не відображає порядок проведення інвентаризації в окремому розділі облікової політики.

Тому, для удосконалення організації обліку і контролю товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі пропонуємо в Наказі про облікову політику наводити елементи щодо обліку товарних запасів і їх контролю (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1. – Розкриття інформації щодо обліку і контролю товарних запасів в обліковій політиці на прикладі ТОВ «РОЛІПС ЗАХІД ТРЕЙД»

Елемент	Інформація в наказі
Порядок розподілу транспортно-заготівельних витрат	Здійснювати розподіл транспортно-заготівельних витрат відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси» Списувати транспортно-заготівельні витрати по мірі вибуття товарних запасів
Метод визначення торговельної націнки	Встановити метод визначення торговельної націнки на основі розрахунку коефіцієнта торговельної націнки
Оцінка на дату балансу	Оцінку товарних запасів на дату балансу здійснювати за первісною вартістю кожного найменування запасів
Синтетичний та аналітичний облік	Рахунки, які використовуються для обліку товарних запасів відображати в робочому плані рахунків (додаток до наказу про облікову політику). Для деталізації облікової інформації вводити додаткові аналітичні рахунки для товарних запасів і реєстри аналітичного обліку
Форми документів для внутрішньої звітності	Для потреб аналізу і контролю товарних запасів застосовувати розроблені на підприємстві форми зведених документів та управлінської звітності (журнали, відомості)
Внутрішній контроль	При необхідності застосовувати систему внутрішнього контролю товарних запасів. При цьому слід розробити внутрішні документи для його проведення.
Інвентаризація запасів	Проводити інвентаризацію товарних запасів щокварталу, а в кінці року перед складанням звітності. Інвентаризацію проводити відповідно до затвердженого на поточний рік графіку її проведення та наказу директора

Джерело: розробка автора.

Для підприємств оптової торгівлі доцільно додатком до облікової політики розробити робочий план рахунків за усіма рахунками обліку, що застосовуються (в тому числі і для товарних запасів), а також навести в ньому аналітичні рахунки для товарних запасів.

Також в обліковій політиці підприємств оптової торгівлі необхідно визначити період проведення інвентаризації товарних запасів (можливо і з визначенням конкретних дат її проведення).

Для проведення інвентаризації товарних запасів пропонуємо на підприємствах оптової торгівлі на початку кожного року розробляти графіки проведення щоквартальної і річної інвентаризації товарних запасів. У графіку проведення інвентаризації слід наводити: об'єкт інвентаризації, місце проведення, період проведення, відповідальний за проведення. Графік проведення інвентаризації може бути і додатком до облікової політики.

На великих підприємствах оптової торгівлі доцільно застосовувати систему внутрішнього контролю товарних запасів, прописавши особливості його проведення та організації в обліковій політиці.

При документальному забезпеченні обліку товарних запасів, саме для потреб аналізу і контролю, окрім застосування типових первинних документів підприємства оптової торгівлі можуть використовувати і власні форми зведених документів обліку і внутрішньої звітності (журнали, відомості), обов'язково вказавши про це в обліковій політиці.

Разом з тим, в обліковій політиці підприємств оптової торгівлі необхідно зазначити і про порядок відшкодування збитків та нестач відповідно до Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань [46].

На досліджуваних підприємствах дані про рух товарних запасів відображаються в оборотно-сальдовій відомості, яка містить інформацію лише про залишки, прихід і реалізацію товарних запасів.

Тому, для аналітичності облікової інформації та контролю за рухом товарних запасів пропонуємо на підприємствах оптової торгівлі використовувати зведений документ «Відомість руху товарних запасів». Нами на прикладі ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» запропоновано форму такої відомості (рисунок 3.1).

Назва підприємства ТОВ «РОЛІПС ЗАХІД ТРЕЙД»
 Територія м. Луцьк
 Місце зберігання Склад 1
 Звітний період 01.09.2025-30.09.2025

Відомість руху товарних запасів

Назва товару	Код	Од. виміру	Залишок на початок	Надходження	Вибуття	Залишок на кінець	Примітка
1. Вапно							
Вапно гашене тара 25 кг (2522200000 Словаччина)		Шт.	5	11 <i>(прихідна накладна №1218)</i>	13 <i>(видаткова накладна № 1522)</i>	3	ЕГОС
Вапно мелене негашене тара 25 кг (2522100000 Словаччина)		Шт.	10	24	28	6	
Вапно не гашене мелене (25 кг)		Шт.	3	6	2	7	
.....
Разом			18	41	39	16	
2. Гідроізоляція							
Гідроізоляція STROTEX BASIK 50 мп. рул		Шт.	10	5	12	3	
Гідроізоляція Лампосілекс 5 кг		Шт.	10	-	10	-	
.....
Разом			20	5	22	3	
3. Гіпсокартон Польща							
Гіпсокартон 12,5 мм*3,0 м. Rigips Польща		Шт.	28	-	-	28	
Гіпсокартон 12.5 мм.*2,6 м.NORGIPS Польща		Шт.	35	12	42	5	
Гіпсокартон 9.5 мм.*2,6 м.NORGIPS Польща		Шт.	54	10	60	4	
Гіпсокартон Кнауф ВГКП 12,5x1,2x2,5м		Шт.	12	36	48	-	
.....
Разом			129	58	150	37	
4. Грунт-емаль по іржі 3 в 1							
Грунт-емаль по іржі 3 в 1, біла ТМ «Delfi» - 2,8 кг		Шт.	10	-	-	10	
Грунт-емаль по іржі 3 в 1, біла, ТМ «Delfi» - 0,9 кг		Шт.	10	-	6	4	
Грунт-емаль по іржі 3 в 1, жовта, ТМ «Delfi» - 2,8 кг		Шт.	8	12	15	5	
Грунт-емаль по іржі 3 в 1, зелена, ТМ «Delfi» - 0,9 кг		Шт.	6	15	10	11	
.....
Разом			34	27	31	30	
.....
.....
РАЗОМ							

Склав зав складу
(підпис)

Дата "30" вересня 2025р.

Рисунок 3.1 Запропонована форма Відомості руху товарних запасів

Джерело: власна розробка.

У відомості обліку руху товарних запасів слід товарні запаси наводити за їх групами, і в розрізі груп за видами. Кожен рядок відомості відображає окрему позицію номенклатури товарних запасів. У відомості наводитимуться в кількісному виразі дані про залишки товарних запасів на початок і кінець визначеного періоду та дані про їх надходження і реалізацію.

Особливістю такого документу є те, що при відображенні інформації про рух товарних запасів слід наводити і підтверджувальний документ (наприклад накладна) та постачальника відповідної групи товарних запасів, що дозволить здійснювати звірку первинних документів у програмах обліку.

Така відомість не замінюватиме первинний документ по руху товарних запасів, а відобразатиме зведені дані за певний період (місяць, тиждень, день).

При цьому, «Відомість руху товарних запасів» виконуватиме функції:

- інформаційна – відображення залишків, надходжень і вибуття товарних запасів;
- контрольна – контроль руху товарних запасів, дотримання лімітів товарних запасів, виявлення розбіжностей;
- аналітична – можливість використання для аналізу реалізації товарних запасів, планування обсягів придбання товарних запасів, прогнозування попиту і прийняття управлінських рішень.

Разом з тим, запропонована форма відомості може використовуватися і при інвентаризації товарних запасів, адже містить залишки на кінець. Також оперативна інформація про надходження і видатки товарних запасів а їх залишок на кінець допомагає здійснювати планування обсягів придбання товарних запасів.

Для заповнення такого документу на підприємствах оптової торгівлі можна використовувати можливості програми Microsoft Excel та автоматизованих систем обліку, задавши відповідні параметри.

Досліджуючи особливості обліку товарних запасів на ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» встановлено, що товариство не веде аналітичний їх облік. Тому, пропонуємо на підприємствах оптової торгівлі вести аналітичний облік

товарних запасів в розрізі їх груп, а в кожній групі за видами. Аналітичний облік товарів на ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» пропонуємо вести відповідно до запропонованої на рисунку 3.1. класифікації й кодування товарних запасів.

Висновки до розділу 3

1. Запропоновано на підприємствах оптової торгівлі розширити інформацію щодо обліку і контролю товарних запасів в Наказі про облікову політику: порядок розподілу транспортно-заготівельних витрат, метод визначення торгівельної націнки, оцінку на дату балансу, синтетичний та аналітичний облік, форми документів для внутрішньої звітності, внутрішній контроль, інвентаризація запасів.

2. Для контролю за рухом і наявністю товарних запасів запропоновано в обліковій політиці підприємств оптової торгівлі визначити період проведення інвентаризації товарних запасів та на початку кожного року розробляти графіки проведення щоквартальної і річної інвентаризації товарних запасів. Графік проведення інвентаризації може бути і додатком до облікової політики.

3. Для удосконалення документального забезпечення обліку товарних запасів для потреб аналізу і контролю, запропоновано для ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» використовувати зведений документ «Відомість руху товарних запасів». Особливістю такого документу є те, що при відображенні інформації про рух товарних запасів слід наводити і підтверджувальний документ та постачальника відповідної групи товарних запасів, що дозволить здійснювати звірку первинних документів у програмах обліку.

4. Запропоновано на підприємствах оптової торгівлі вести аналітичний облік товарних запасів в розрізі їх груп, а в кожній групі за видами. Як додаток до облікової політики рекомендуємо розробити робочий план рахунків за усіма рахунками обліку, що застосовуються (в тому числі і для товарних запасів), а також навести в ньому аналітичні рахунки для товарних запасів.

ВИСНОВКИ

1. Встановлено, що товарні запаси в першу чергу призначені для перепродажу. Для потреб обліку і оподаткування поняття «товарні запаси» визначене правовими актами. У підходах науковців економічна суть товарних запасів для потреб обліку, аналізу, контролю та аудиту дещо відрізняється від потреб економіки та управління. Товарні запаси характеризуються як товари, товарна маса, активи, матеріальні цінності, ресурси, запаси, оборотні активи, елемент оборотного капіталу, оборотні кошти. Для управлінських потреб товарні запаси характеризуються як товари, призначені для продажу і отримання доходу. В основному класифікують товарні запаси для обліку та контролю та переважно за їх ідентифікацією і цільовим призначенням, а також формою, якої вони можуть набувати.

2. За результатами оцінки проблемних аспектів організації обліку і контролю товарних запасів встановлено, що науковці звертають увагу на особливості обліку товарних запасів, документальне забезпечення їх обліку, управлінський облік товарних запасів, відображення інформації про товарні запаси в обліковій політиці, аналіз товарних запасів та їх внутрішній контроль. Все частіше у наукових працях стали приділяти увагу на управлінський облік товарних запасів і їх управління в цілому, питання оптимізації управління товарними запасами, аналітичність облікової інформації щодо товарних запасів та раціональності і обґрунтованості їх економічного аналізу. Протягом останніх 10 років незначна кількість дисертацій присвячена обліку та контролю товарних запасів, а наукова новизна стосується удосконалення їх класифікації, відображення їх в обліку і звітності, облікової політики щодо товарних запасів, а також формування облікової інформації для потреб управління та контролю.

3. Правове забезпечення організації обліку і контролю товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі визначене Цивільним кодексом України, Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», МСБО 1 «Подання фінансової

звітності», Податковим кодексом, НП(С)БО 9 «Запаси», МСБО 2 «Запаси», НП(С)БО 15 «Дохід», НП(С)БО 16 «Витрати» та іншими чинними положеннями й рекомендаціями. Методика обліку та оцінки товарних запасів, формування в обліку інформації про товарні запаси та розкриття її у фінансовій звітності визначає НП(С)БО 9 «Запаси». Правове регулювання інвентаризації товарних запасів визначене Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань.

4. Протягом 2022-2024 років в Україні збільшилася кількість суб'єктів господарювання в оптовій торгівлі станом на 1 січня 2025 року їх кількість становить 157809 од. Більше 26 % суб'єктів господарювання займаються діяльністю по КВЕД 46.9 «Неспеціалізована оптова торгівля». Протягом 2022-2024 років в Україні збільшуються і обсяги реалізації товарів у торгівлі та більше 71% займають обсяги реалізації в оптовій торгівлі. Спостерігається збільшення оптового товарообороту за продовольчими і непродовольчими товарами, а в структурі оптового товарообороту підприємств оптової торгівлі більше 80% займають саме непродовольчі товари. За 1 півріччя 2025 року оптовий товарооборот вже становить 1885743,8 млн.грн., а індекс фізичного обсягу оптового товарообороту збільшився на 0,2%. Фінансові результати підприємств оптової торгівлі протягом 2022-2024 років збільшилися із збитку в 228844,3 млн.грн. у 2022 році до прибутку в 247847,0 млн.грн. у 2024 році (на 476719,3 млн.грн.). Прибуток торговельних підприємств збільшився на 6,9 і більше 65% досліджуваних підприємств отримали прибутки.

5. Встановлено, що показники діяльності досліджуваного підприємства оптової торгівлі ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД», яке займається продажем товарів для внутрішнього і зовнішнього ремонту приміщень за 2022-2024 рік погіршилися, і товариство має кризовий фінансовий стан. На ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» збільшилися валюта балансу, доходи, витрати та прибуток. Чистий дохід від реалізації товарів ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» становить 98-99%, а в складі витрат 86-88% це собівартість реалізації товарів. Рентабельність товарів ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» збільшується від 5,57% до 5,84% (у 2024 році збільшилася на 0,27%). Протягом 2022-2024 років баланс

ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» не є абсолютно ліквідним і товариство не покриває своє майно за рахунок власного капіталу. Частка оборотних засобів у активах ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» збільшується, що свідчить про збільшення поточних зобов'язань підприємства, що є причиною зменшення його ліквідності у 2024 році.

6. Досліджуване нами ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» перебуває на загальній системі обліку і оподаткування та складає фінансову звітність малого підприємства. Функції головного бухгалтера здійснює зовнішній бухгалтер, котрий надає бухгалтерські послуги. На підприємствах оптової торгівлі облік товарних запасів ведуть у вартісному та кількісному виразі. Особливості організації обліку товарних запасів на ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» відображені в розділі Наказу про облікову політику «Методика обліку». Облік ведуть за кожною номенклатурною одиницею за місцем їх зберігання – на складі. ТОВ «РОЛПС ЗАХІД ТРЕЙД» не відображає в обліковій політиці метод визначення торгівельної націнки. Для обліку руху товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі застосовують рахунок, накладну, податкову накладну, товаро-транспортну накладну, платіжне доручення. Зведеними документами по руху товарних запасів є товарний звіт та оборотно-сальдова відомість по рахунку 281 «Товари на складі», які складаються в кінці кожного місяця.

7. На підприємствах оптової торгівлі контроль товарних запасів включає внутрішній контроль на підприємстві. Контроль за рухом і зберіганням товарних запасів включає контроль на місцях зберігання товарних запасів у кількісному виразі та контроль у бухгалтерському обліку у вартісному виразі. Внутрішній контроль товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі включає поточний контроль та плановий контроль. Поточний контроль здійснюється постійно протягом року в процесі руху товарних запасів. Основним видом контролю на підприємствах оптової торгівлі є плановий контроль - інвентаризація товарних запасів, особливості проведення якої не відображені в обліковій політиці досліджуваного нами ТОВ «РОЛПС ЗАХІД

ТРЕЙД». На ТОВ «РОЛІПС ЗАХІД ТРЕЙД» інвентаризація товарних запасів проводиться і позапланово щокварталу або за потреби (за ініціативою директора).

8. З метою вдосконалення організації обліку і контролю товарних запасів рекомендовано на прикладі ТОВ «РОЛІПС ЗАХІД ТРЕЙД» розширити інформацію щодо обліку і контролю товарних запасів в обліковій політиці: порядок розподілу транспортно-заготівельних витрат, метод визначення торгівельної націнки, оцінку на дату балансу, синтетичний та аналітичний облік, форми документів для внутрішньої звітності, внутрішній контроль, інвентаризація запасів. Автором запропоновано вести аналітичний облік товарних запасів в розрізі їх груп, а в кожній групі за видами з відображенням їх в окремому додатку до облікової політики – робочому плані рахунків.

9. Для вдосконалення контролю за рухом і наявністю товарних запасів запропоновано на підприємствах оптової торгівлі складати графіки проведення квартальної та річної інвентаризації товарних запасів із включенням їх до додатків облікової політики. Також в обліковій політиці підприємств оптової торгівлі запропоновано наводити період проведення інвентаризації товарних запасів (можливо і з визначенням конкретних дат її проведення). На великих підприємствах оптової торгівлі рекомендовано застосовувати систему внутрішнього контролю товарних запасів, з відображенням особливостей його організації в обліковій політиці.

10. Автором запропоновано для аналітичності облікової інформації та контролю за рухом товарних запасів для підприємств оптової торгівлі форму зведеного документу «Відомість руху товарних запасів», в якій наведено залишки товарних запасів, їх надходження і видаток та передбачено підтверджувальний документ та постачальника відповідної групи товарних запасів, що дозволить здійснювати звірку первинних документів у програмах обліку. Запропонована форма відомості може використовуватися при інвентаризації товарних запасів та плануванні обсягів придбання товарних запасів.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Степаненко О. Товарні запаси як об'єкт обліку та управління: науково-практичний підхід. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. Випуск 2 (11). С. 157-163.
2. Загальні вимоги до фінансової звітності: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1, затв. Наказом МФУ від 28.02.2013 р. № 336/22868. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 12.09.2025).
3. Запаси: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 затв. Наказом МФУ від 20.10.1999р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 12.09.2025).
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 13.09.2025).
5. Гужавіна І.В. Особливості обліку запасів на торговельних підприємствах. *Ефективна економіка*. 2021. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8420> (дата звернення: 14.09.2025).
6. Кудирко О.М., Лобачева І.Ф. Теоретичні та методологічні аспекти аналізу товарних запасів. Slovakia, Academic Society of Michal Baludansky. *Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky*. 2021. Vol. 9. Issue 1. P. 96-97.
7. Дерій І.С. Логістичний підхід при постачанні товарів у системі управління підприємства. *Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю: зб. наук. пр. VI Всеукраїнської науково - практичної Інтернет– конференції*. Вінниця: Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ. 2020. Ч. II. С. 103 – 107.
8. Дожланський А.М. Економічна сутність товарних запасів у оптовій торгівлі. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2020. Вип. 23.4. С. 163-169.
9. Хоменко Н.В., Карпенко О.В., Верига Ю.А. Товарні запаси: проблеми обліку, контролю та звітності: Монографія. Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. 153 с.

10. Піддубна Н.М. Облік і внутрішній контроль товарних запасів роздрібних торговельних підприємств споживчої кооперації : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Київ, 2018. 25 с.

11. Бровко О.Т. Облік та внутрішній аудит в управлінні товарними запасами підприємств роздрібною торгівлі : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Київ, 2012. 23 с.

12. Ромащенко О.С. Управління товарними запасами підприємств торгівлі : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Харків, 2016. 22 с.

13. Крещенко О.В. Управління товарними запасами торговельного підприємства за категорійним менеджментом : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Донецьк, 2014. 23 с.

14. Олініченко К.С. Управління товарними запасами підприємств роздрібною торгівлі: автореф. дис ...канд. екон. наук : 08.00.04. Харків, 2016. 23 с.

15. Обліково-аналітичне забезпечення в системі управління товарними операціями підприємства: Монографія / О. М. Кудирко та ін. Agenda Publishing House Ltd, London, United Kingdom, 2022. 136 с.

16. Пристемський О.С., Сакун А.Ж. Теоретико-методологічні аспекти обліку товарних операцій на підприємствах торгівлі. Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки). 2023. №1(Вип.47). С. 164-175.

17. Hilorme T., Perevozova I., Sakun A., Reznik O., Khaustova Ye. Accounting model of human capital assessment within the information space of the enterprise. Academy of Accounting and Financial Studies Journal. 2020. Vol.24. No.3. P. 1-7. URL: <https://www.abacademies.org/journals/month-june-year-2020-vol-24-issue-3-journal-aafsjpast-issue.html> (дата звернення: 24.0.2025).

18. Шмигель О. Особливості розроблення облікової політики торговельних підприємств. Інноваційна економіка. 2021. № 3-4. С. 159-163.

19. Подмешальська Ю. В., Парнюк О. В. Документальне забезпечення обліку товарних запасів на підприємстві. *Агросвіт*. 2020. № 22. С. 97–104.

20. Дробязко С.І. Методичні аспекти фінансового обліку товарних запасів підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 1. С. 5-10.
21. Воронко Р. М., Редченко, К. І., Бурдик, О. Ю. Роль внутрішнього контролю в системі управління торговельним підприємством. *Підприємництво і торгівля*. 2023. № 35. С. 11-20.
22. Пристемський О.С. Контроль за товарними операціями на підприємствах торгівлі. *Proceedings of the 8th International Scientific and Practical Conference «Current Issues and Prospects for the Development of Scientific Research» (November 19-20, 2023)*. Orléans, France. pp. 92-98.
23. Садовська І., Нагірська К., Тлучкевич Н. Організація внутрішнього контролю логістичних витрат торговельного підприємства. *Економіка та суспільство*. 2024. Випуск 65. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4472> (дата звернення: 05.10.2025).
24. Кучанський О.В. Організація управлінського обліку на підприємствах роздрібної торгівлі. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 10 (280). С. 14-25.
25. Alina Zh. Sakun, Iryna V. Perevozova, Olha H. Kartashova, Oleksandr S. Prystemskiy, Andrii S. Mokhnenko. «*Innovative Paradigm of Management Accounting and Development of Controlling in the Entrepreneurship*» *Universal Journal of Accounting and Finance*. 2021. Vol. 9, No. 4, pp. 548-564.
26. Sarapina O., Sakun A., Prystemskiy O., Iarova L., Marmul L. Improving the Methodology of Financial and Accounting Support for Business Activities. *International Journal of Management*. 2020. 11 (6), 838-846.
27. Сакун А., Пристемський О. Аргументування ролі облікової політики як системоутворюючого інструменту в бухгалтерському просторі підприємництва. *Scientific Collection «InterConf+»*. 2023. 30(143), 80–90.
28. Полянська О.А., Чабанюк О.М., Кондрич С.В. Управлінський облік товарних запасів: напрями удосконалення методики. *Економіка і суспільство*. 2020. Випуск 19. С. 1325-1333.
29. Носач Н.М. Облік і аналіз реалізації товарів в підприємствах торгівлі: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Харків, 2019. 25 с.

30. Амалян А.В. Облік продажу товарів із наданням знижок та бонусів: автореф дис. ... канд. екон. Наук : 08.00.09. Київ, 2016. 20 с.

31. Yanfen Wang. A Literature Review of the Research on Markups of China's Manufacturing Exports and Non-Export Firms. *Journal of Accounting, Business and Finance Research*. 2019. Vol. 5(1). Pages 7-16.

32. Kalsoom Rafique. Examining the impacts of conventional exports on GVC participation: Evidence from developing economies. *Journal of Accounting, Business and Finance Research* 2025. Vol. 20(1), Pages 16-25.

33. Гіргіль О. Наукові підходи до класифікації товарних запасів. *Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування: матеріали міжнародної наук.-практ. конф. (21 листопада 2025 р.)* 227 с. С. 175-178.

34. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 26.10.2025).

35. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996/XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 12.10.2025).

36. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text (дата звернення: 13.10.2025).

37. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси». *Законодавство України*. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/МСБО%202_ukr_2022.pdf (дата звернення: 13.10.2025).

38. Дохід: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 . Затв. Наказом МФУ від 29.11.1999 р. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення: 18.10.2025).

39. Витрати: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16. Затв. Наказом МФУ від 31.12.1999р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 18.10.2025).

40. Порядок подання фінансової звітності: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 р. № 419. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.10.2025).

41. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затв. Наказом МФУ від 28.03.2013 р. № 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text> (дата звернення: 02.11.2025).

42. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів: Наказ МФУ від 10.01.2007р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text> (дата звернення: 02.11.2025).

43. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку від 29.12.2000р. №356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0422201-03#Text> (дата звернення: 03.11.2025).

44. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, від 27.06.2013р. № 635. URL: https://ips.ligazakon.net/document/FIN35116?ed=2007_12_21&an=254 (дата звернення: 28.10.2025).

45. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку від 24.05.1995 р., № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (дата звернення: 05.11.2025).

46. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань від 02.09.2014 № 879. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14> (дата звернення: 05.11.2025).

47. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999 р. №291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text> (дата звернення: 06.11.2025).

48. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій №291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 06.11.2025).

49. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 20.10.2025).

50. Кількість діючих суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності (2010-2024). Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2012/fin/osp/ksg/ksg_u/arch_ksg_u.htm (дата звернення: 21.10.2025).

51. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності (2010-2024). Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2012/fin/osp/orps/orps_u/arch_orps_u.htm (дата звернення: 21.10.2025).

52. Структура оптового товарообороту підприємств оптової торгівлі (2005-2023). Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/sr/sot/sot_rik/sot_rik_05_23ue.xlsx (дата звернення: 23.10.2025).

53. Оптовий та роздрібний товарооборот підприємств оптової та роздрібною торгівлі у 2025 році. Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2024/sr/roz/arh_roz25_u.html. (дата звернення: 21.10.2025).

54. Оптовий та роздрібний товарооборот підприємств оптової та роздрібною торгівлі у 2024 році. Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2024/sr/roz/arh_roz24_u.html. (дата звернення: 21.10.2025).

55. Оптовий та роздрібний товарооборот підприємств оптової та роздрібною торгівлі у 2023 році. Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/sr/roz/arh_roz23_u.html. (дата звернення: 23.10.2025).

56. Оптовий та роздрібний товарооборот підприємств оптової та роздрібною торгівлі у 2022 році. Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/sr/roz/arh_roz22_u.html. (дата звернення: 23.10.2025).

57. Гіргіль О.В. Статистична оцінка оптового товарообороту України. *Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах*

глобалізації економіки: матеріали XVII Міжнар. наук.-практ. конф. (7 листопада 2025 р). / відп. ред. О.А. Нужна. Вип. 19. Луцьк: ВІП Луцького національного технічного університету, 2025. 584 с. С. 91-94.

58. Фінансові результати до оподаткування підприємств за видами економічної діяльності (з урахуванням банків) за 2010-2024 роки. Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/fin_rez/fr_ed/fr_ed_10_ue.xlsx (дата звернення: 25.10.2025).

59. Товариство з обмеженою відповідальністю «РОЛІПС ЗАХІД ТРЕЙД». Сервіс Youcontrol. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/43554734/ (дата звернення: 29.10.2025).

60. Аналітика PROZORRO та перевірка контрагентів. URL: <https://clarity-project.info/edr/43554734> (дата звернення: 29.10.2025).

61. Спрощена фінансова звітність: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 25, затв. Наказом МФУ від 31.05.2019р. №226. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text> (дата звернення: 21.11.2025).

62. Наказ про облікову політику підприємства, організацію бухгалтерського та податкового обліку ТзОВ «РОЛІПС ЗАХІД ТРЕЙД». Затв. Наказом від 19.09.2024р. № 1.